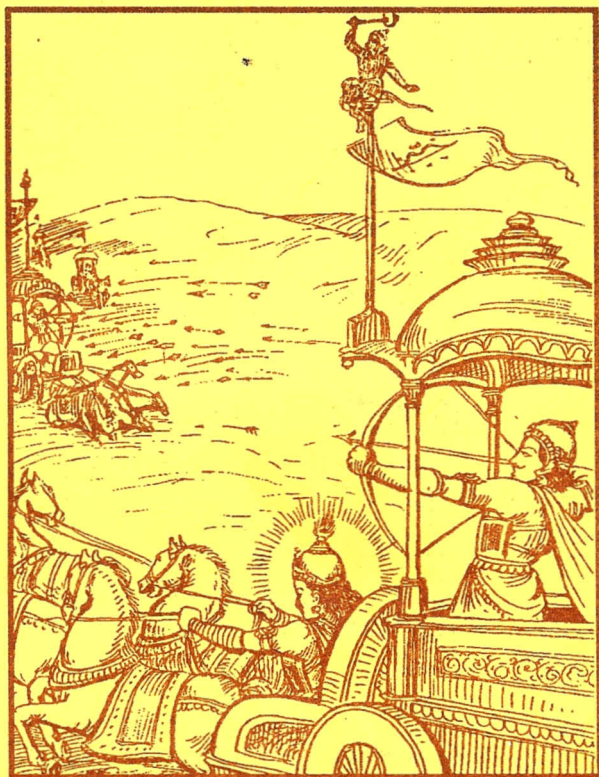

KA MAHABHARATA

BUI-I

U L. Hardinge Pde
Bad
Ka Streamlet Dkhar

KA MAHABHARATA

BUI - I

La Pynwan Sha Ka Khasi

Da

U L. Hardinge Pde
Bad
Ka Streamlet Dkhar

Revised Edition 2009

Published by
Khasi Book Stall,
Synod Complex,
Mawkhar,
Shillong.

Ka Mahabharata Bui - I

Copyrights : Authors

First Edition - 1988
Revised Edition - 2009

Design and layout
ESES PLUS Publications
Casa Pietatis, Golflinks,
Khliehshnong, Shillong - 793 001.

Printed by
M/s Print 'N' Publish
Quinton Road, Police Bazar
Behind MUDA, Shillong - 1
(M) 9863086870
Email : barua.udayan@gmail.com

This translation of the *Mahabharata*
is dedicated to

Professor R. K. Mishra

Vice Chancellor, North Eastern Hill University,
Shillong as a token of appreciation of the interest
he has taken in the development of
Khasi language and literature.

*L. H. Pde &
Streamlet Dkhar*

TANG KUM BAN RUID DAK SHUWA

Īa ka *Mahabharata* la thoh ha ka ktien Sanskrit bad ka don kumba shiphew lak tylli ki dkhot, bad ka long ka jingthoh kaba jrong tam ha pyrthei. Wat lada buh lang ĩa ka *Iliad* bad *Odessy* ka dang jrong hi ka *Mahabharata* kumba phra shah eiei.

Dei u Vyasa u ba thoh ĩa kane ka jingĭathuhkhana kaba la ai kyrteng nyingkong eh ka *Jaya*, kaba mut ka jingjop. Da ka jingaiei u Brahma, u Blei Nongthaw, u Vyasa u la ĩoh ka jingĭohi paw.

U Ganesha u la pdiang ba un nang thoh ma u katba u Vyasa pat u nang ĩathuh khana. La ong ba u la thoh ha ka jingsted bakhraw haduh katta katta. Haba u Vysampayana u la ĩohsngew da lade hi na u Vyasa ĩa ka *Jaya* u la leit ĩathuh kylla ha ki nongsngap ha ka ĩing Syiem u Jayamejaya bad la pynkylla kyrteng *Bharata*. Hadien kane, bun ki nongĭathuhkhana ki nang pynheh shuh shuh ĩa ki katto katne ki jingĭia, ki sengpyrkhat (Philosophy) bad ki jingsneng haduh ba ka heh kat kum ba ka long mynta. Dei ha ka snem 400 A.D. eiei ba la jer kyrteng ka *Mahabharata*, kaba mut ka jingkhraw. Kaei kaba kham sngewtynnad ha kane ka jingĭathuhkhana, ka long ba u Vyasa u nongthoh,

u long ruh uwei na ki tyngshop uba don shibun ki bynta bad ba u tip ruh ia kaba la dep bad ka ban sa wan jong ki tyngshop ki puron jong u bad uba da ai ki jingiarap de.

Ngi ngeit ruh ba kane ka jingpynkylla Khasi jong ngi ha ka rukom prose, kan lah ban iarap shuh shuh ia ki nongpule bad ki khynnah skul ban pusion-duriap ha ki seng pyrkhath (Philosophy) bad ki jingsneng kiba don ha kane ka kot.

Ngi dang pyrshang mynta pat ia ki Blei ki dkhen bad ki ksuid kiba la paw ha ka Mahabharata kum ka Draupadi, Harichandra, Nala, Savitri bad kiwei.

Shuwa ban pynkut, ngi ai katto katne ki symbol pyrkhath u Thomas A' Kempis ha ka Sanskrit bad Khasi.

“Putā Dharmagranthe Satyance Sandhang Kuryat Paranu Nahi Bagonitayan Dharmagantha Yen Prakarena Cikhita Tena Prakarena Cathitabya Cakhasya Prammayassa Pranidhang Na Bichariyan Sadiman Bhabati Ya Na Bhabati, Parantu Satyam Prati Pubitran Prema Dharmagrantham Pathanay Akarastu Jang Chedkinchae Praptung Ichhasi. Binayi Santasilong, Itmabissasi Cha Bhutya Adhyanam, Kuru Tay Bidya Ya Buddhi Ma Padarsitabya.”

“Īa ka jingshisha dei ban wad ha ka jingthoh bakhuid, ym ia ka jingpnah ktien. Īa ka jingthoh bakhuid dei ban pule da ka juh ka mynsiem da kaba la thoh ia ka. Ngi dei ban kham wad ia ka jingmyntoi ha ki jingthoh bakhuid, ban ia ki jingkren ba jylliew. Wat peit ia ka bor ka iktiar jong u nongthoh; kam pher la u long uba stad khyndiat ne uba stad shibun, hynrei to ai ba ka jingieit ia ka Jingshisha banylla kan ring ia phi ban pule.

Lada phi kwah ban myntoi te pule da ka Jingsngewrit, da ka Jingspalei bad da ka Jingshaniah; bad wat ju kwah ban paw stad.”

Thomas A' Kempis in *Imitation of Christ* (5: 1-2).

Kiba burom,
Namasteyam
Khublei.

24th May 1988

L.H. Pde & Streamlet Dkhar.

Ka Lam khmat ia ka Revised Edition

Ka long ka jingkmien ba la lah ban pynmih biang ia kane ka kot sa shisien pat namar ka jingdawa jong ka kyrdan pule ha ka MA IIIrd Semester ha NEHU. Hooïd, ha ki snem ba mynshuwa ruh la pynrung ia kane ka kot ha ka Syllabus jong ka MA ha NEHU. Hynrei ban ai lad ruh ia kiwei de ki kot ba la pynkylla sha ka Khasi, la sngew dei ban weng noh shipor na ka Syllabus. Hynrei ka jingdonkam ki kot ba la pynkylla sha ka Khasi na ki dulir tynrai bapher bapher ki ktien ka pyrthei, ki jingpynkylla na ki kot ki nong India ruh ki la donkam shi katdei eh.

Ha kaba iadei bad ka sien shon ha kane ka kynti la pynbha ha ki katto katne ki bynta ha kane ka kot na ka sien shon ba nyngkong. Ki jingpynkylla ki long tang ha ki bynta ba iadei bad ka kheiñ kur kheiñ kha ba kan kham iadei katkum ka rukom ki Khasi. Ia ka bynta ba la thoh "pyrsa" la pynkylla noh "khunkha" namar ki Pandava ki dei ki khun u Pandu kiba long ki khun u para jong u Dhritarashtra. Nangta ia ka kyntien "mama" ruh la pynkylla sha ka kyntien "pasan" namar ki san ngut shipara ki dei pasan ia u Dhritarashtra ha ka rukom Khasi. Te kiba kum kine ki jingpynkylla

barit bad kiwei de kum ka kyntien "phnang pyrkhath" ba la thoh ha ka sien shon ba nyngkong kaba mut "philosophy", la shem ba ym ju don ba pyndonkam koit da ki para nongthoh. Kumta ka nongthoh ka la sngew dei ban pynkylla biang ia kane ka kyntien sha ka "seng pyrkhath" ban ia hap bad ka jingmut "philosophy". Kine ki jingpynkylla ha kane ka kot kim shym la ktah eiei ruh em ia ka mynsiem jong ka kot ba la mih ha ka sien shon kaba nyngkong, hynrei ia kiba idonkam la pynbha ha kane ka kot na ka bynta ka jingmyntoi ki samla pule. Da ka jingiasyllok bad mynjur lang bad u nongthoh jong kane ka kot, u Rangbah L.H.Pde, ka nongthoh ka la edit ia kane ka kot kumba ka long mynta.

Ka khublei ka leit sha ka Department Khasi kaba la ai lad ia ngi ba ngi lah ban pynmih biang ia kane ka kot da kaba pynrung biang ia ka ha ka Syllabus ba thymmai. Ka jingkhublei kyrpang ka leit sha ki nongpule baieit, kiba kyrshan ia ngi ki nongthoh na ka por sha ka por.

U Blei un kyrkhu ia phi.

Khublei

Streamlet Dkhar & L.H.Pde.

(Nongthoh)

30th May 2009

Ka Mahabharata

Ki nongïashim bynta

AGNI U Blei Ding.

AMBA Ka khun u Syiem, ka para jong ka Ambika bad ka Ambalika kaba la pynkylla sha u Sikandi, u nongïaleh thma.

AMBALIKA Ka tnga jong u Vichitravirya.

AMBIKA Ka tnga jong u Vichitravirya.

ARJUNA U khun balai jong ka Kunthi.

ASWATHAMA U khun jong u Drona.

ASWINS Ki khun synrap, jong ki blei rit.

BASAKURA U Ksuid, u rakot

BHARADWAJ U stad, u kpa jong u Drona

BHIMA U khun ba ar jong ka Kunthi.

BHIMASENA Kumjuh kum u Bhima

BHISHMA La pynkyrteng hadien da u Devaratha.

BRIHANNALA U Arjuna ba la shu khot ha Virata.

CHITRANGADA U khun jong u Santuna ba la kha na Satyavathi.

DEVAVRATHA U khun jong u Santanu.

DHANAJAYA Kawei pat ka kyrteng na ka bynta U Arjuna.

DHARMARAJAYA U Yudhistira.

DHAUMYA U rangbah lyngdoh jong u Yudhistira.

DHRISHTADYUMNA U khun jong u Drupada.

DHRITARASHTRA U khun jong ka Ambalika bad

ka Ambika da u Vyasa.

DHURVASA U stad blei uba baroh ki tip na ka bynta ka jingkhohi khohi ne dom bieje.

DRAUPADI Ka tnga jong ki shipara shynrang ki Padava, ba la tip ruh kum ka Panchali lane

Yajnesen.

DRONA U nonghikai Science bad Art ia ki khun shynrang bad ia ki Khun kha jong u Dhritarashtra.

DRUPADA U Syiem jong ka Panchala.

DUSSASANA U khun ba ar jong u Dhritarashtra.

DURYODHANA U khun rangbah jong u Dhritarashtra

GANDHARI Ka tnga jong u Dhritarashtra.

GANGA Ka tnga nyngkong jong u Santanu

GHATOTKACHA U khun ksuid jong u Bhima.

HARI Kawei pat ka kyrteng jong u Krishna.

INDRA U rangbah jong ki Blei.

JANAMEJAYA U khun jong u Syiem Parikshit.

JAYADRATHA U nongsynshar jong ka Sindhu, u pyrsa kurim jong u Dhritarashtra.

KARNA U khun jong ka Kunthi shuwa ba kan iashong bad u Pandu.

KHANDAVAPRASTHA KICHAKA U rangbah shipai jong ka Virata bad u para ka Mahadei.

KRIPA Uwei pat u stad jong ki samla shynrang ha iing Syiem u Dhritarashtra.

KRISHNA Uba la pynkha pat haka sien ba phra jong u Vishnu.

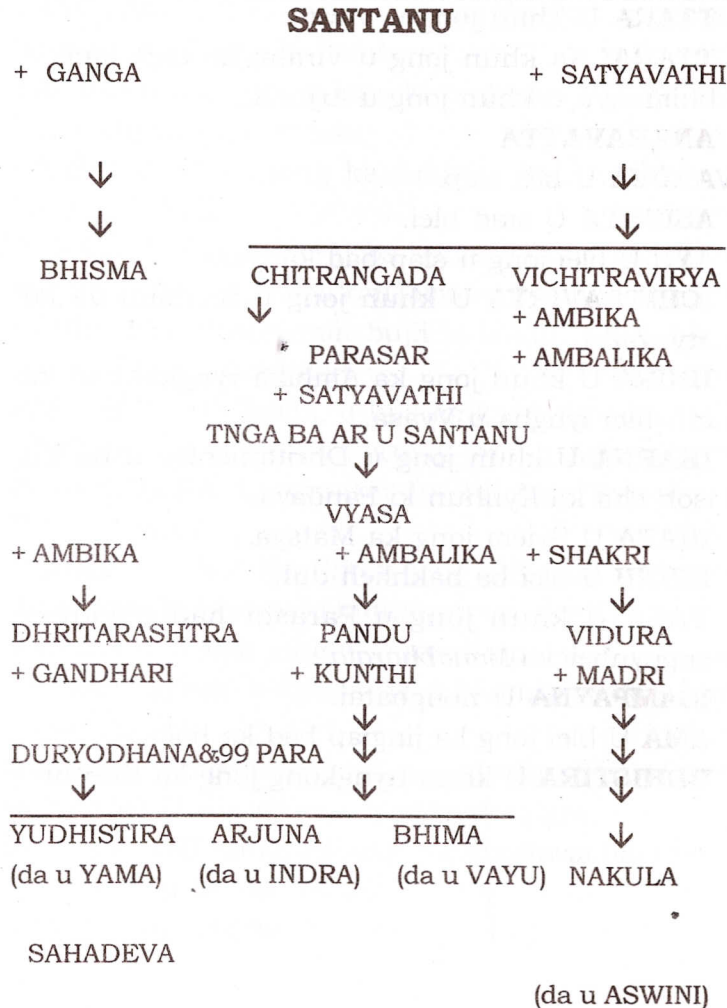
KUNTHI Ka tnga jong u Pandu

MADRI Ka tnga jong u Pandu.
NAKULA Uwei u khun synrap ba la kha na ka Madri.
NARADA U stad Blei bym shym shong thait ban
iaid pyrthei
PANCHALI Ka Draupadi ne Yajnesen, ka tnga jong
shipara shynrang ki Pandava
PANDAVA Ka kyrteng jong ki ngut san shipara, ki
khun shynrang u Pandu
PANDU U Khun jong ka Ambika bad Ambalika
lyngba u Vyasa
PARASAR U stad blei u ba pynkha ia u Vyasa na
ka Satyavathi shuwa ba kan iashong bad u Santuna.
PARIKSHIT U nongmih bujli ia u Yudhistira bad
u khun jong u Abhimanyu.
PARISHTHA U Syiem, u kpa jong u Drupada.
PARTHA Kawei pat ka kyrteng jong u Arjuna.
PUROCHANA U nongtei ha ka iing Syiem u
Duryodhana.
RADHE Ka kmie ting khun jong u Karna.
SAHADEVA Uwei na ki khun synrap jang ka Madri.
SAKUNI U mama jong u Duryodhana.
SALYA U Syiem, u kpa ka Madri ka tnga baar jong
u Pandu.
SANJAYA U nongbatai bad u lok ba synran ia u Dhritashtra.
SANTANU U Syiem jong ka Hastinapura.
SATYAVATHI Ka khun jong u nongkhwai, ka tnga
ba-ar jong u Syiem Santanu.
SAUTI U nongbatai.

SIKANDI Ka Ambika.
SURYA U blei sngi.
SUSURMAN U Syiem jong ka Trigarta.
SUVALA Kawei pat ka kyrteng jong u Sakuni.
UTTARA U khun jong u Virata.
UTTARAI Ka khun jong u Virata; ka tnga jong u
Abhimanyu u khun jong u Arjuna.
VANARAVATTA
VARUNA U blei slap.
VASISHTA U stad blei.
VAYU U blei jong u slap bad ka lyer.
VICHITRAVIRYA U khun jong u Santanu da ka
Satyavathi.
VIDURA U khun jong ka Ambika ryngkat bad ka
Ambalika lyngba u Vyasa.
VIKARNA U khun jong u Dhritarashtra u ba leit
iasoh sha ka Kynhun ki Pandava.
VIRATA U Syiem jong ka Matsya.
VISHNU U blei ba hakhlieh duh.
VYASA U khun jong u Parasar bad u long u
nongpynbeit ka Mahabharata.
VISAMPAYNA U nongbatai.
YAMA U blei jong ka jingiap bad ka hok.
YUDHISTIRA U khun nyngkong jong ka Kunthi.

KA MAHABHARATA

Ka Thymmei Ka Jait Ka Khong

(1) U Khyllung ba phra

U Santanu u dei u nongsynshar ka Hima barim tam bad ka Hastinapura ka dei ka nongbah (Ka Hastinapura, kumba ka long mynta ka don ha ka jylla Uttar Pradesh kumba 2 km shatei lam mihngi na Delhi). Ka la jia ba ha kawei ka sngi katba u Santanu u dang leit beh mrad, u la iohi ia kawei ka 'thei samla hajan ka wah bad hangta hangta hi u la iapmat noh ia ka. Ynda u la pynithuh ialade, u la kylli, "Phin long ka tnga jong nga?" ka ruh ba ka la iapmat kumjuh ia u ka la ong, "Hoooid, hynrei kynmaw ia kaei ba ngan ong mynta. Ynda nga la iapoikha bad phi nga dei ban ioh leh katba mon bad katba nga kwah. Phim dei ban mushlia ia kaei kaei ba ngan sa leh. Ngan long ka tnga jong phi katba phi dang bat ia kine ki kyndon." U Santanu ruh u la kular ban bat ia kine ki kyndon. Bad ki sa ia poikha kat kum ka rukom.

Ynda la poi ka ia, ki la ioh khun bad kata ka tnga jong u ka tang shu lah ban ieng, ka la shim ia ita i khyllung bad leit bret ia i sha ka wah. Kane ka la pynkyndit, pynlyngngoh bad pynkulmar ia u Santanu uba shu sngap la ka sngap. Ka la long kumjuh ia iwei pat i khyllung bad kumta shi kumta ka leit bret bad wanphai sha iing Syiem da ka jingrkhie bad jinghun. U tnga jong ka te um shym

la nud kylli namar u tieng ioh u duh ia ka, ba ka long da shisha ka tnga kaba u da hun eh. Ynda la kha ia i khun iba phra ka la khreh ban leh biang kumba ka la ju leh, u pat u bud sia bad ynda um lah shah shuh, u la dumok, "ka kam shyrkhei au kane phi ju mlien ban leh? Sangeh seh!" Da kaba jai jai ka la jubab, "To ngan ieh ia ine i khyllung, tangba ka por ban ia khlad ka la poi."

"To iathuh te balei, iathuh shuwa ba phin leit."

Hangta ka la batai kumne,"Sa tip ia nga kum ka Ganga, ka blei jong kane ka wah. Nga la wan shim ia ka dur briew ban kha ia kine ki phra ngut kumba la thoh lypa. Nga la ia poikha bad phi namar tang ma phi uba lah ban pynmih khun. Ki khyllung ki dei ki phra ngut ki Vasu. (Ki phra ngut ki blei kiba synran ia u Indra). Ha ka jingim ba mynwei jong ki, ki la tuh ia ka Nandini, ka masi ba kyntang u stad Vasishta bad la tim da kaba pynkha ha pyrthei. Ynda la ia kyrpad, la shah ia ki hynniew ngut ba ki lah ban iehnoh ia ka kynja met bad kynja doh ha pyrthei tang shu mar ia kha ban ioh leit sha bneng. Hynrei ia uba phra na ki uba la pyndep ia ki jingkwah ka tnga jong u kat haduh ban da leit tuh ia ka masi, une u khyllung uba nga bad mynta un sa nang sah ha pyrthei kum u briew u ban sa pyndep ia ki kam khraw, hynrei uba la thoh ban

im ka jingim sotti. Ngan ialam lang ia une u khyllung bad nga bad ngan phah hadien pat." Katba un dep ban kylli ia ka, "lano, hangno?" Da ka jingkyndit, Ka lah da jah jar jar shapoh wah. Hadien shi snem, ha kajuh ka jaka u Syiem u la ia kynduh ia ka Ganga ha kajuh ka jaka bad ka sa ai ia uta u khyllung. "Nga la sumar bha ia u, mynta u lah ban leit bad phi. La ai kyrteng ia u da u Devavratha. Un sa pynjanai ia lade ha ka Vedas hapoh ka jinghikai u stad Vasishta hi. Une un sa long u khla ka wait uba tbit ha kaba pyndonkam ia ki astra. (Ki tiar ialeh kiba pyndonkam da ki bor maia). U don ka bor jabieng bad bor mynsiem ba phylla. Khie leit ialam ia u sha iing." Ka la noh artad pum sha um.

U Syiem Santanu u la lyngngoh jlang shiphang, hynrei u la kmen pat bad ialam sha la iing Syiem bad pynheh pynsan ia u haduh ba un da u la san la samla. Un sa kyntiew ia u kum u nongmih bujli jong u.

Hadien katto katne snem, u Syiem Santanu katba u dang leit beh mrad bad beh thong ia ka skei, u la iohi ia ka 'thei bhabriew hangta ha khlaw. Tang mar shu iohi ia ka, u la thrang hir hir ban iapoikha bad ka."Phi dei kaei? Balei phi don hangne?" U la kwah tip."Nga dei ka khun u nongtong dohkha. Nga ju iarap ia i pa, ban pynpoi ia ki nongleit riewblei

shatei sha shiliang wah." U Syiem khlem pyntud, u la leit sha u kpa ban pan ia poikha bad ka. U kpa ruh u la kohnguh pynkloi, "tang lada u khun ba nyngkong ban kha u dei ban long u nongmih bujli jongphi," u la dawa. U Syiem te um lah ban kohnguh ia kane ka jingdawa bad u wanphai sha la iing Syiem u briew uba duh jingkyrmen. Ha ki sngi ba bud nangta, u khun Syiem Devavratha u iohi ia ka jingbysuk u kpa u la kylli noh, "kaei sha Pa kaba pynshitom jingmut iaphi?" U Syiem u la ong, "nga khuslai ia ka ban wan, kumno kan long kane ka jait jongngi, namar phi long u khun marwei. Lada jia eiei iaphi, ka thymmei jong ngi kan sa duh noh. Ka jingthoh ka ong ba kaba don tang uwei u khun, ka long kumba ym don khun eiei. Wat la phi phi don, phi bun kam ha ka ialeh thma phin sa long u khla ka wait. Hynrei phi tip kumno ki khla ka wait ki kut." U khun Syiem u la jngan hi tiaw ban iohsngew ia kita ki ktien bad u la leit ban ia syllok ban ioh buit na ki myntri kiba la tip ia ka daw. Ki la batai ba u kpa jong u, u la kwah ban ia poikha bad ka khun u nongtong dohkha, hynrei um shym lah ban pdiang ia ka jingdawa u kpa kata ka samla. Kumta hi u khun u la leit sha ka trep kata ka samla bad u sa kular ba ki khun kata ka samla kin sa long ki nongmih bujli u Syiem. Hynrei u nongtong dohkha uba la iohi jngai u kwah ban ia sngewthuh shai, "Hynrei mano ban mih bujli ia u ksiew jong

nga?" U Devavratha u la ong, "Wa, ki khun jong 1 hi keiñ. Phi tieng that ioh ba ngan ia poikha bad ba ki khun jongnga kin ialeh ban ioh ia ka chet. Hynrei nga kular ba ngan im bad iap kum u rang sotti. Kane ka jingsmai ba skhem jongnga." J nongtong dohkha u la kmen. Naduh kata ka por, ia u Devavratha la sin noh da u Bhishma - caba mut 'ka jingsmai ba skhem'. Hangta u la ong ia kata ka briew, "Ianoñ keiñ, kiew ha ka kali apom jongnga. Naduh mynta ka sngi phi dei ka smie jongnga."

ka Satyavathi, ka dei ka kyrteng kata ka samla ka ban long ka tnga ba-ar u Syiem Santanu. Ka la kha arngut ki khun shynrang u Chitrangada bad u Vichitravirya. U Chitrangada, ynda la dei ka por, u a mih bujli ia u Santanu. Hynrei u la shah pyniap ia ka thma pyrshah ia u Syiem ka Gandharva. La pynkiew khet ia u Vichitravirya uba dangrit ha kata ka por bad u Bhishma pat kum u Syiem nongrap regent) da ka jingkyrpad ka Satyavathi hi.

J Bhishma ba u tieng ioh ba ka jait kan duh noh, 1 la shu swar bad ap tang ia ka por ba biang na ka bynta ban pynpoikha ia u Vichitravirya. Ha ka ia caba biang, u Syiem ka Kasi u la pynbna ia ka swayamwara - (ka por ba ki kynthei ki jied ia ki shynrang ban long ki tnga jong ki) na ka bynta ki

lai ngut ki khun kynthei jong u, kiba kyrteng ka La ong ba ka Salwa kam treh pdiang shuh ia ka Amba, Ambika bad ka Ambalika. Ha kata ka sngi Amba. Ka Amba ka la leit phai biang sha u ba la ialum lut ki paidbah bad ki khun Syiem Bhishma bad ka tyrwa ialade ha u. Hynrei ba u kylleng, u Bhishma syndet syndet u kular ban shong samla sah, u phah biang ia ka pyrta,"Katkum ka jingbatai ki tymmen ki san don sha Salwa, hynrei ka la shah kyntait biang bad bun jait ki rukom ban jied ia ki thei samla. Hynrei kumta shi kumta. Ka Amba, ynda ka la jlep hi kaba kham don burom eh ka long ban rah da ka thui ia kane ka jingleh, ka kynnoh beit ia u bor ia ka 'thei samla napdeng kat une u paid ba Bhishma na ka bynta ki jingshah lehbein bad shlur ba ialum hangne!"Tang mar iadep ong ia jingshah lehpoh. Ha kaba khatduh haba ka jingleit kine ki kyntien, u rah ia baroh laingut ki thei jong ka kam seisoh shuh, ka la smai ban pyniap ia samla, u pynshong ia ki ha ka kali iapom bad u. Ka jingkylla jong ka kum u nongialeh thma uba pynsuh noh wut ia ka kali nangta. Kane ka jia kyrteng u Sikandi, ka ban sa long ka jingkut u tang hapdeng khyndiat por haba u paidbah um Bhishma hi ban sa iohi ha ki sla kane ka kot ha ki pat sngewthuh ia kaei kaei ruh. Ki khun Syiem bynta ba shadien.

ba ia don hangta bad u kpa ki 'thei samla ki la iabeh wut wut bad ialeh. U Bhishma ruh um riej Ynda la jia kumne, ka Satyavathi ka la ia said bad u la ialeh bad ki bad poi tiap ha Hastinapura bad u Bhishma da kaba sdang, "kat kane ka jingjia ha kita ki 'thei samla na ka bynta u Vichitravirya. la ka kur, kat kum ki jingshem bad ka jingbit hi, Hynrei ynda poi ka sngi iathoh kaba nyngkong eh uno uno u lah ban nang pynbteng ia u thning kur ka Amba ka ong, "Nga te ngam lah ban ia poikha lyngba kine ki tnga u para hi namar ki jingthoh bad u para jong phi namar nga la iapmat bad u (Shastra) ruh ki kubur ia kane. Wat ai ba kine ki Syiem ka Salwa bad ngam treh iano iano ruh." U khynnah kin shu kut kum ki thei lyngki. Kane ka Bhishma u mynJur ia kane ka jngjied jong ka bad jaid ka khong ka dei ban iai bteng." Ka jingsngew u phah noh ia ka sha Salwa. La pyniapoikha ia ka Bhishma ka la nang pyneh shuh shuh bad u sngew Ambika bad u Vichitravirya bad ki ia shong suk kumba ka um ka la poi ha ryndang, Hynrei khlem shong saiñ haduh hynñiew snem. Hadien kata u riej u ong, "hukum ia nga ban leh ia kano kano Vichitravirya u la ioh ka jingpang ba shyrkhei kawei pat. Hynrei ia kane te em, bad ngam lah ban bad u la iap khlem khun. pynkhein ia la ka jingsmai ba ngan shong samla

sah." Kane ka pynduh jingkyrmen shuh shuh ia ka Satyavathi. "Mano te", ka la ong, "ban ai jingtyrwa ia ki kpa ki kmie tymmen jong ngi? Mano ban pynde ia ka leh niam leh rukom ha ki lyngkhuh sngi ia jong ki? Pynim ia ka jait ka khong jong ngi. Dei da ka jingleh bha jong phi mynta ba lah ban pynioh ia ka bynta ba halor ia ki. Nga dei ka kmie jong phi Phi dei ban ngeit ia ka hukum jong nga. Pynmih ia ki soh ki symbai ki ban long ki khun ki kti na kine ki arngut ki pyrsta kurim ba bhabriew jong nga. Phi dei ban kiew hi ia ka khet Hastinapura ban synsha hi. Baroh ka shong ha phi ban pynim ne pynjah ia kane ka jait ka khong KURU (kaba mut ia ki Kaurava bad ki Pandava). Ka dei ka kamram jong phi ban pynneh pynsah ia kane ka jait ka khong bad ia kito kiba la leit noh." "Em, em, em!" la pynbud u Bhishma,"Ngam lah te ban pynkheia ia ka jingsmai jong nga wat lada phi hukum. To pyrkhata da kiwei pat ki lad." Ka Satyavathi ka la ia ong,"Phi long u ba kuman. Phim tip kan long ka jingtngei ia kito ki arngut ki khynnah kiba mynta ki sngewsik palat tang bym ioh khun." U Bhishma u ia ban "shisien ba la smai ka long shijunom ka jingim Dei ban pyrkhata da kiwei pat ki lad namar ia ka jingsmai ym lah ban pynkheia ne pynkylla."

Ynda ka la pyrkhata bha shipor, ka la wan ha ka jingmut bad ka leit biang sha u Bhishma. "Sngaf

shane, ngan iaathuh kane ka jingiaathuh khana, ngam tip la ka long ne em ba phin pyrkhata. Bun snem mynshwa, nga ju kit ia ki briew sha shiliang wah ha ka lieng. Ha kawei ka sngi, nga la king ia uwei u kynja 'riewhok (Rishi), uba kyrteung u Purusar. Katba nga nang khawa ia ka lieng, u la peit sha nga da ka jingisynei bad u sdang pyrsta pynban ia nga. Nga la khynniauh bad tieng. Nga la tieng, namar un tim ia nga lada ngam pyndem ha ki jingkwah jong u, bad kumjuh ia ka jingshla i pa lada i tip ia kata baroh. Nga la ia said bad kyrpad da kaba batai,"La kha ia nga na ka dohkha, bad ka jingsma dohkha ka don sah bad nga."

"Nga tip ia kata baroh," u la ong pynban,"kumno la pun ia phi ha kpoh ka dohkha. U kpa jongphi u dei u kynja rngiew (supernatural) bad katba u nang her lyngba ka wah, u la kum pyllait ia u symbai uba la hap ha ka dohkha kaba dang tan lyer. Kumta la kha ia phi bad u nongtong dohkha u la ri u la sumar ia phi. Ka jingsma dohkha ha phi ka dei na kane ka daw". "Hynrei la beh bad pynjah noh ia kata ka jingsma dohkha. Da ka bor jadu jong u, u la pynjah noh ia ka jingsma dohkha, bad ym tang katta, u la ai pynban da ka jingiwbih bymjukut shuh ia nga". "Hooid nga la kynmaw,"la ong u Bhishma,"I Pa i ju iaathuh khana hana ba dei ka

jingiwbi ba wan na phi ba i la bud haduh ban da ia shem bad phi.”

“Ban siew kylliang ia ka jinglebha uta u 'riewhok, nga la shah sngewbha ba un pyndonkam ia ka met jong nga, tangba u da pynkah da u lyoh ia ngi ban ym pyniohi iano iano ruh. Uta u 'riewhok u la ong, “sa sah ha katei ka dewlynnong bad sa kha khyllung, bad yn sa pynsah ia ka jinglong sotti jong phi. Hangta nga la kha ia u Vyasa. Une u dei u 'riewstad bad u la kular ban wan ha kano kano ka por ba nga donkam. Tang da kaba shu pyrkhath, nga lah ban khot ia u. Ha ka jingshisha u dei u khun nyngkong jong nga. Lada phi mynjur, ngan khot ia u.” U Bhishma u la lyngngoh, hynrei u la ong, “leh katba phi mon. Phi kham tip kham bha ma phi.”

Tang mar ia pyrkhath u Vyasa u la wan mih dngung. Ka Satyavathi ka sa batai ia ki jingjia baroh bad kyrpad ia u ban iarap pynroi ia ka jait lyngba kita ki pyrsa kurim. U la mynjur hynrei u la ong ba ki dei ban ap shisnem namar um pat long ban leh kumta ba u dang don ha ka samoi shah jingit bad un ym long ban ia kynduh kynthei kum ha kita ki por. Hynrei ka Satyavathi ka la pynbor ia u Vyasa bad um don lad shuh da kumwei.”To pynkhreh ia ki kynthei,” u la ong. “Ngan sa wan kumne.” Ka Satyavathi ka la

hukum ia ka pyrsa kurim ba nyngkong ka Ambika ba kan riam bad pynphuh pynphieng ia lade bad ban ap ha kamra thiah. Haba u Vyasa u la wan rung, ka Ambika ka la lyngngoh ban iohi ia ki jaiñ, ka dur ka dar bad ka jinglehsih ba haduh ba ka Ambika ka shu khapbrip sah ki khmat katba ka dang shah ia u Vyasa ban pynpun khun ia ka. Hadien kane, u Vyasa u la pynbna ha ka Satyavathi,”Ka Ambika kan sa kha u khun bha briew bad un sa synshar ia ka Hima. Hynrei un sa long uba matlah namar ka Ambika ka la khapbrip ki khmat ha ka por ba seng ia u.” ka Satyavathi ka la sngewsih, hynrei ka la khroh biang ia u ban ai da ka pyrsa kurim ba ar, ka Ambalika. Ka ruh ka la riam bad pynphuh pynphieng ia lade bad ap ha jingthiah. Tang mar ia rung u Vyasa, ka la khaweit bad kylla dur pynban, bad shah ia u Vyasa da ka jingtieng bad jingbym banse. Ia kane, u Vyasa u la iathuh lypa kumjuh ha la ka kmie. “Ka Ambalika ruh kan sa ioh khun u ban long uba shlur bad pawnam, hynrei un long uba blaid blaid.” Khlem salia, ka Satyavathi ka la khroh ia ka Ambalika ban ai lad sa shisien ba u Vyasa un lah ban wan biang ha ka sien balai. Ynda la dei ka por, ka Ambalika ka la pynriam pynbeit pynban ia la ka jong ka shakri bad phah thiah bujli ha ka jaka jong ka. Kane ka la long kaba shlur bad ka theh lut ialade bad u

Vyasa u la hun bad kmen palat. U khun bakha na kane ka jingshongkha u la long u ba biang nadong shadong.

Īa u khun u ba kha matlah la ai kyrteng u Dhritarashtra. Uba ar uba namar ba tieng eh ka kmie, la ai kyrteng u Pandu. Uto u khun balai ba la kha na ka shakri pat uba biang pura nadong shadong la ai kyrteng u Vidura uba ka jingstad, ka jingbishar bad jingshlur ha ka ktien bad ki kam u la long u brieve uba pawkhmat bha ha ka jingīathuh khana *Mahabharta* kaba ha ka jingshisha la sdang da kine ki lai ngut ki khun.

La pynheh pynsan ĩa u Dhritarashtra da u Bhishma hi, bad ynda u la heh la san, la pynbeit ruh ka tnga na ka bynta jong u, da kawei ka khun Syiem kaba na Gandhara kaba kyrteng ka Gandhari. Ka jingieit jong ka pat ĩa la u tnga ba matlah ka long haduh ban teh ĩa la ki khmat da ka jaiñ ban ĩa ryngkat pyrla bad u tnga matlah jong ka. Kane pat kam ĩarap ĩa u Dhritashtra uba dang sngew ba u la nang duh bor kat haduh ba u la ai noh ĩa ka bor synshar ha u para jong u, u Pandu. Une u Pandu u don arngut ki tnga, ka Kunthi bad ka Madri.

Īa ka jingkiew khet u Pandu la mynjur bad

sngewtynnad da baroh. U la long uba shlur bad bahok. U la lah ban kyntiew rasong ĩa ka burom ka jait Kuru da kaba pyndem ĩa ki Hima ba marjan. Ynda la dep kine ki jingpyndem bad jingjop hima, u la kwah ban leit shongjah thait hapdeng ki khlaw dieng sal kiba don ha kĳat ki lum Makashang.

Ha kawei ka sngi katba u Pandu u dang leit beh mrad u la kum siat ĩa ka skei kaba dang ĩa poikha bad u skei samla. Kane ka skei hā ka jingshisha ka dei ka jingthaw ba kynja bneng, ka la tim ĩa u Pandu, "Ka jingkut jong me kan sa wan urlong ha ka khyllipmat ba men mut ban ĩapoi bad ka tnga jong me." Ban lait na kane, u Pandu, u la kiar maitang maitait na ka tnga jong u; u la khuslai bad u la thmu ban kyntait noh ĩa kane ka pyrthei na ka jingpyrkhat ba triem ba un sa ĩap khlem khun khlem kti.

Ha kane ka khep, ka Kunthi ka la batai ĩa ki jingleh bha u stad Dhurvasa mynba ka dang samla. U Dhurvasa kum ka jinglong hi, u long uba kylla jingmut kloī kloī hynrei ka Kunthi pat ka long kaba kloī ban pynsngewbha bad pynbiang ĩa u man ba u wan kai sha ki kmie ki kpa. Te kumta u ju kyrkhu kyrdoh,"Phin sa long ka kmie ki khun ba kynja blei,"bad u hikai ki jingduwai siat (mantra) kiba ka lah ban duwai ha uno uno u blei uba ka mon

bad ban ia sngewtynnad bad u. U Dhurvasa uba la nongñiah kali iapom uba shong harud kata ka wah. iohi lypa ia kane, u la tip ba kan donkam ia ka La ri la sumar bha ia uta u khyllung ba ki kheiñ jingiarap jong u lashai la shisngi. Kine ki jingai kum ka jingphah u blei hi. Ynda la iohsngew ia kane une u stad Dhurvasa ka la pynlyngngoh bad ka jingiathuh khana u Pandu u la ong, "Ki blei ki la kumjuh pynartatien ia ka jingtrei kam kane ka kyrkhu ia phi na ka bynta ban pyndep ia ki jingthmu duwai siat. Kumta ban pyrshang ka la khot ia u blei. Ka jingtim ia nga te ka la pynlong ia nga ba blei Surya- u blei sngi, da kaba kren bad kynnoh ngam lah shuh ban long kpa shi junom. Wat ia kito ki jingduwai siat. Tang mar iadep, u ieng pynlehohei ia ka por. Phi dei ban duwai nyngkong knung ha khmat jong ka da ka jingriam blei bad eh ia u Yama, u blei ka jingiap uba dei ka hok baroh. ka burom baroh: "Phi kwah aü?" ka Kunthi pat ka U dei uba hok tam na kiwei pat ki jingthaw bneng. U tieng bad kam lait kren shuh."Em, em," ka la khun u ban kha na u un sa ialam ia ka jait bynriew kyrbeh, "Nga . . . shu leh kai. Mab ianga...khie leit Kuru ha ka lynti ba dei man ka por." noh. Mab," ka dem pyrkub bad pan mab.

"Phim tip seh mo ba phim dei ban leh kai?" u la byrthen.

"Phim ju dei ban leh kai bad ka mantra" ka Kunthi ka la jnang hi tiaw bad ka la tieng palat. Ha kane ka por, u blei Surya u la kdup thrait ia ka bad ki la ia kdup slem slem. Da kane ka jingleh, la kha uwei u khun uba phong ka riam leh thma bad ki soh shkor ba heh. La pynkyrteng ia une u khyllung da u Karna. Hynrei ban lait na ka jingshah kren ia uta u khun pongka, ka Kunthi ka la buh ia u khyllung ha ka shang bad pynper ia kata ka shang ha wah. La ioh ia kane ka shang da kawei ka briew kaba kyrteng ka Radhe, ka tnga uwei u

Ka Kunthi ka pynkhreh ialade ha jingthiah da kaba pyrkhat shaphang u Yama bad kynnoh ia ki jingduwai siat ba ka ju nang, ha ka kyrteng u Yama. Ynda u Yama u la wan paw, namar kane ka dei ka sien ba ar, ka la kham nang bha ban shalai. Hadian ka sa kha ia u khun nyngkong bad ha ka por ba kha, ka sur bneng ka la pyrta, "U khyllung un sa long uba kynsai na ki briew baroh, uba khuid ha ki jingmut, ka ktien bad ka kam bad un sa ioh ka bor bakhlaiñ bad ka jingshlur. Yn sa khot kyrteng ia u da U Yudhistira - u bym lah ban pyndem ha ka thma."

U Pandu u la kyrpad ia ka Kunthi ban duwai biang na ka bynta u khun baar. U da ong, "ka jingim u

Kshatriya kan ym long kaba pura lynda u ioh ka jingkhlain ha ka bor met. To duwai mynta ban ioh u khun bakhlain da ki bor ba maia." Ka Kunthi ka sa duwai ha u Vayu u blei lyer. Ha ka por ba u khun u mih na kpoh ka kmie, la mih ka jingkhil kum u jumai rit. Ia une u khyllung la khot kyrteng u Bhimasena.

Hadien kane u Pandu u la pyrkhata biang, "Ngi de ban don u khla ka wait ha ka kur jong ngi, ba une u dei ban long u bym don ba lah ban ialeh." U Pandu bad ka Kunthi ki la len bad duwai shisner lynter ha u blei Indra, u rangbah duh ki blei uba lah ban leh shibun kiei kiei. Ha ka sngi ba ka Kunthi ka la kha, ka sur na bneng ka la sawa "Une u khyllung un sa long uba khlain ia baroh uba dap da ka jingstad bad uba tbit ha ka jingpyndonkam ia ki tiar ialeh kiba un sa long u ba tbit bha ban pyndonkam ban pyndem ia ki nongshun bad sa kyntiew ia ka jait Kuru." La pynkyrteng ia une u khyllung da u Arjun.

Hadien kane, ka Kunthi kam kwah shuh ban ioh khun wat la u Pandu u dang kwah shuh. Ha kajuh ka por, ka Madri ka tnga ba ar u Pandu ruh ka la kwah ban ioh khun noh, namar ka Kunthi ka la don lypa lai ngut ki khun. U Pandu u la kyrpad ia ka Kunthi ban hikai lem ia ka Madri kito ki

jingduwai siat. Ka Madri ynda ka la nang, ka la khot duwai ia ki blei Aswins, ka la kha ia ki synrap; uba nyngkong la ai kyrteng da u Nakula bad uba ar pat da u Sahadeva Ia kine ki san ngut ki shipara la khot ki Pandava.

Ha kajuh ka por, ka Gandhari ka sa kha shispah ngut ki khun shynrang na u Dhritarashtra uto u Syiem ba matlah. Ia u khun nyngkong eh jong ki shispah ngut shipara la ai kyrteng u Duryodhana bad uba ar pat, u Dussasana bad kumta ter ter. Kine kein ki sa long nongshun jong ki Pandava baroh shi jingim. Ha ka jingshisha ka Mahabharata baroh kawei ka iathuh tang shaphang ka jingiashut bad jingialeh hapdeng kine ki ar kynhun kiba ym lah kut shuh lait noh tang ka jingiap.

Ka jingkut u Pandu ka wan urlong syndet. Ha kawei ka sngi katba u nang ia leit kai bad ka Madri sha khlaw, ka snam ka sdang khluit kynsan kynsan haba u iohi ia ki dieng ki siej bad ki syntiew, ki mrad ki mreng kiba ia muja ia ka jingwan ka aiom pyrem. Katba ki dang ia shong kai hangta harud ki phlang ha ki lawbniap, ka la wan buk ka jingkwah palat ia ka Madri. U la kem bad thain sbak bad lympat hangta ha phlang. Ka Madri ka la pynkynmaw ia kato ka jingtim ka skei, hynrei um shah shkor. U la mut ban pynhun ialade bad la ka

tnga jong u, ka Madri hynrei ka jingtim ka la wan urlong bad u la iap noh tang mar ia sdang ban poikha bad ka. Kane ka la pynkthang palat ia ka Madri. Haba la leit on thang ia u Pandu, ka la aiti ia kito ki synrap ha ka jingsumar ka Kunthi. Ka la ieng narud ka jingthang bad noh iap lang bad la u tnga bad ingkhong khait hangta.

(2) Rung Ki Nongialeh

Na kito ki khlaw ha itynnad ba ju sah u Pandu ha ki sngi khadduh jong u, ka tnga ba nyngkong jong u, ka Kunthi ka la wan phai noh bad kito ki san ngut ki khun. Ka wan sah noh hapoh ka jingsumar u Dhritarashtra bad u Bhishma. Ka long kaba sngewtynnad pat ban tip ba u Dhritarashtra nalar ba u sumar bha ia la ki jong ki shispah ngut ki khun la jong, u ri bad sumar kumjuh ia kine ki san ngut ha kaba ai bam, pynnang pynstad bad ai kumjuh ki jinghikai ia baroh.

Baroh kine ki khynnah ki ialeh kai ia sngewtynnad baroh shisngi. Hynrei ka long ka jingmlien u Bhimasena ban pynshrai bad pyndom ia ki parakha jong u. Ka por ka poi haduh ba man ka sngi kumne u Duryodhana u la jlep thui ia kane, namar

ba u ju long ma u u dieng shaiñ doh ha kine ki jingpynsalia bad jingleh shrieh u Bhimasena. Te kumta u ju woh kjat ia u Duryodhana ne khynñiuh ia ki tnad dieng haba u dang kiew haduh ba un da hap. Ka la poi ka por haduh ba u Duryodhana u la sngewsalia bad um sngew lah shah shuh ban ia shong lang bad la u parakha. Te da ka jingiasuh buit bad ki lok, u ju pyrshang ban pynduh pyndam ia ki. Shisien lei lei u ai ka dawai ioh thiah bad beh ia u Bhima bad u sa teh bad bret ia u sha wah. U Bhima pat u pyllait na kata ka dawai bad pynkylla um ia ka bih bad u sa per hi sha sla um.

Ynda u Bhishma u la thung ia u nonghikai ban hikai da kaba pyndonkam ia ki tiar thma, u Duryodhana u la iohi da ka jingkhthang ba wat uta u nonghikai u kham noh ka mon sha u Arjuna ha kaba hikai. Une u nonghikai u kyrteng u Drona, uba dei u Bamon. Hynrei, ha ka jingshisha ym ju kham don koit u Bamon u ban long uba tbit kum une ha ki kam ialeh thma bad ha ka jingpyndonkam ia ki tiar. Kumba ju long u ju hikai bha ia ki khynnah ban long ki nongialeh ba tbit. U don u khun uba kyrteng u Aswathama ia uba u da ai kyrpang ki jinghikai. Hynrei nariech nariech ruh u Arjuna u nang peit bad tan jingmut baroh kat kaba u iohi. U Arjuna hadien, u sa long uba tbit bad pnah tynggeh ha kaba pyndonkam ia ka

waitlam, ka gada(ka tiar ba kum ka latom ba don pat ka jingbat ban talaiñ bad pduh pyniap), ia u sum ban siat khmat briew ne ia kano kano ka sohpdung ba shitom. U ialeh kumjuh la ha khyndew ne nalor u kulai ne ha kali iapom, bad tang marwei u lah ban pynliem ia kiba pyrshah ia u. Nalor kine u don ka sap ban siat ia ki jingbthei tang da ka bor ba maia ha ka jingpyrkhat. Haba shu peit, ka long kum ka jingleh byrtong haba u pyndonkam ia u khnam bad ka ryntieh.

Ban tynjuh ia ka sap jingstad ki khynnah jong u, u Drona u buh ia ki tyngshop khlieng halor u dieng bajrong bad u ong ia ki khynnah ban pyndkut ia ka khlieh da kaba shu siat haba un tang shu hukum. Hynrei ba u kwah ban tynjuh ia ka khlieh jong ki u ong, "To mynta iathuh ia nga, kaei phi iohi, to sdang mame Yudhistira." U Yudhistira u la jubab, "Nga iohi ia phi, ia u dieng bad ka tnad." U Drona u la dom, bad kylli na kiwei pat. Ki ruh ki ai ki juh ki jubab. Ynda u la ngiah u la kylli ia u Arjuna, "Me pat me iohi aü?" U Arjuna u la jubab beit.

"Ka sim hangto halor."

"Katno, kaei ka bynta jong ka?"

"Tang ka khlieh."

"Ka bynta aü jong ka khlieh?"

"Ka shyllangmat."

"Ka bynta aü jong ka shyllangmat?"

"Kaba pdeng."

"Siat kata." La hukum u Drona.

U Arjun u la siat ban pynhap ia ka khlieh ka sim kumba shu khrai-sbak. U Drona u la kmen bad kdup ia u. "Kato keiñ dei ka jingbit siat."

Ka lad ka plie biang ia u Arjuna ban pyni ia ka bor ba phylla. Ha kawei ka sngi katba u Drona u nang sum ha wah, u kuratia u la kynrup ia ki lbong u Drona. U Arjuna hangta u la pyllait san khnam shata sha u mrad bad kito ki khnam ki siah patar da ki hajar tylli ki lyngkhot doh kuratia. Na ka bynta kane ka jingpyllait im, u Drona u la ai ia u kawei ka tiar ialeh ba kyrpang, hynrei u da maham. "To kynmaw lada phi pyndonkam ia kane pyrshah ia u nongshun barit baria, u lah ban pynkylla dpei pynban ia ka pyrthei. Phi dei ban sumar bha. Lada phi iakynduh ia u nongshun bakhraw uba palat ka bor pyrthei, phi lah ban pyndonkam khlem da khuslai. Da kane ka atiar ha phi, yn ym don mano mano ruh ha pyrthei ba lah ban ialeh."

U Bhima bad Duryodhana ki long kiba pnah bad khlain bha ha kaba talaiñ ia ka gada ban iada ne

ban iatur. U Aswathama u dei uba pnah bha ha baroh ki tiar ialeh ne ha ka waitlam. Hynrei ym don u ba kham jur ban ia u Yudhisthira kum u nongialeh bad ka niah artad ia ka kali. Ynda la biang bha ka ia, u Drona u la leit ong ia u Syiem Dhritrashtra, "ki khun jongphi ki la pyndep ia ki jinghikai jong ki baroh. Ym don ei ei ba kim shym la shah hikai. Ngi dei mynta ban pynbeit ka jingpyni sap ka jingstad jong ki. To ngin ia pynlong ka jingialang shongkun ha kaba ki paidlang kin ioh wan peit."

Ha kawei ka madan baheh, ia ki jaka shong bad ki jaka kyrpang la shna na ka bynta u paid nongpeit kai ha ka jaka baheh bha. U Syiem ruh bad ki khun ki tnga jong u ki la ia shong ha ki jaka kyrpang. Napdeng bun kita, don ruh ki khun Syiem na kylleng kiba la wan. Ha kaba khatduh, u Drona u la rung, u da riam da ki jaiñ lieh suda. Hangta u sa pynbna bad pynithuh uwei pa uwei u khynnah jong u da kaba batai baroh ia ki jingleh jingkam jong ki uwei pa uwei. U Nongsynran pat uba kyrtenglade u Sanjaya u shong hajan u Dhritarashtra u nang iathuh bad nang batai ter ter katba u iohi hangta ha madan, u la pyrta pynbna, "Te mynta ko paidbaroh, kine ki rangdajied, ki la wan rung mynta. Phi iohi ia u Yudhistira, uba shong halor u kulai uba ialam ia kiwei pat ki para. Peit bha baroh ki

para jong u ki ia mih ki da iarung bad pynbiang ia lade kat kum ki kyrdan bad ki rta. Peit mynta, ki dang rung bad ki tiar ialeh ba ki ju sngewtynnad bad ki da ia pyni artad ia ka buit bad ka sap ha la ki tiar. Wow ka jingitynnad kaba ym ju don. Ki nongpeitkai baroh ki la iashongshit da ka jingkmn bad phi lah ruh ban iohsngew da ka jingiarisa. Ade, wow! Bun kiba dem la ki khlieh bad ki tieng ioh ki khnam kin leit dei ia ki. Hynrei kaba phylla ka long ba ki khnam pat ki hap ha madan kumba shi inshi jngai na kito kiba shong hapdeng. Shabas! Shabas! Wow ka jingihch ka maiñ bad ka jingijem ka met ka phad. Mynta pat u Nonghikai jong ki u dang leit sha uwei na ki ban ai ka jingkyrkhu da ka khmat kaba hun bad puh samrkhie."

U Dhritarashtra u sngap da ka jingsngew hun ia kine ki jingpynbna baroh. Hynrei sa shiphang pat u kylli da ka jingsngewkhia, "ki khun jong nga pat? Phim shym ong ei ei shaphang jong ki." "Hooïd, hooïd, ki don. Ki ruh ki la pynkhreh bha ia glade ban ioh rung. Ki dang ap ia ka pali jong ki."

"Phi khlem ong ei ei ia u Duryodhana." U la kylli biang. "Hooïd, hooïd keiñ, utei u dang rung u da rah sha ki rong ia ka gada kumba talaiñ luta u hati sawkuna.

Mynta ia u Duryodhana la ker tawiar da ki para jong u. Haba shu peit ia u, i kum uwei u me bneng basaw uba la ker tawiar da ki khlur babun. Ia ka khmat jong u kaba i dom shla, bad nga thara lada kin ia talaiñ da kitei ki gada khlem pep kan long ka jingialeh kaba yn ym nud ban peit. Hynrei u Aswathama u ieng hapteng ki khun jongphi hi Um i khh ei ei ruh, u i jai jai wat kitei ki lum kumba kin ia tyngkhuh. Hynrei u kpa jong u, u Drona u dang ialeh ban pynjem ia u Bhima bad ki khun jongphi, bad u dang pyrshang ban pyniakhlad ia ki. Mynta u Arjuna u ieng hapteng ka rynsar bah, Oh, mynta u la nang pyntbit ia ka bor bad tiar ialeh thma da ki bor pyrkhath bad ki jingduwai siat (mantras) kiba mynta u nang pynkhilaiñ bad a jingim shuh shuh. Mynta tang da uwei u khnam u la pynlong ka ding, hadien pat ka um, ka lyer bad 'eriong. Phim iohsngew seh mo. Mynta pat sa u lyoh, mynta pat ka mariang kaba dap da ki lum Mynta pat haba un sa pyndonkam sa uwei pat u tiar, kine baroh ki la jah. Jingjang ha ka kali jingjang da ki kjat bad u i smat u i sting bha ... ka kitei ki jingleh kiba palat liam. U Nonghikai mynta u jaw ki ummat ka jingkmn, katba u Arjuna pat u sangeh haba u ioh ka jingbyllud ieid na ka met."

Shuwa ba ki jingpyni u Arjuna kin sa kut, ba haba ki jingtem jingput ki sdang ban jah bad

paidbah ruh u la sdang thanda ka jingshongshit, kynsan kynsan shu wan ka jingkyrhuh. Baroh ki ia peit shata. U khla ka wait uba la don lypa khlem don ba iohi u ieng uba shu phong ki jaiñ paidbah, hynrei u ba deng ki sohshkor bad u kyrhuh kop da ka sur batriem. Une u dei uto u Karna uba ym pat don ba iohi hynrei tang ka Kunthi kaba la pynkie noh ha ka wah. Namar ba u dei u khun u blei sngi uba don ka maiñ ba ityngshaiñ bad ki briew baroh ki la ia lyngngoh bad kylli iwei ia iwei pat "U samla aü une...uei sha utei?"

Une u Karna u la shu khublei tang dep ia ki bakhraw batri sha kata ka liang ba don u Drona, bad u kop artad. "Nga lah ban leh kham palat ia kaei ba u Partha (kawei pat ka kyrteng u Arjuna) u la leh." U Drona te u la ai jingbit ia u ban leh ia ki juh ki jingpyni ba u Arjuna u la pyni. Ka jingleh u Karna ka la pynsngewbha ia u Duryodhana uba la kdup ieid ia u bad u sngew kmen namar la don uta u ban aireng bad u Arjuna haduh ba u la kular."Ngan sa ai kano kano ka jingkwah. To sah bad ngi, bad long kum uwei na ngi. Kheiñ ia kaei kaei baroh ba ngi don kum la ka jong."

U Karna pat u la jubab, "Nga pdiang ia kane ka jingialang lok khlem artatien. Hynrei nga don tang kawei ka jingkwah. Nga kyrmen phin iarap ia nga

ban ioh ia ka bad kata ka long ba ngan iakhun bad u Arjuna para marwei.”

“Khie leit da ka jingkyrkhu jong ngi,” la phai ktien u Duryodhana. “Ngi tip shai ba phin sa buh ia ka kjat jongphi halor uta u nongshun jongphi, kat uba dei.” U Arjuna haba u la iohsngew ia kane, u la dumok,”Phi dei tang u nongtuh burom, phi la wan khlem don ba khot ne ba ia wer, khlem niam khlem rukom. Ngan sa ai ia kaei ba phi dawa kum ia kito ki jait sewbna lat.” U Karna pat khlem khieh u la jubab,”Kane ka jaka ka dei ka jaka lypung paidbah. Nga don ka hok kum kiwei pat ki brieve. U Kshatriya bashisha, um ju pynlut ia ka por ha ki jingkren kum kito ki jait kur kiba tlot hynrei kiba pynlut bad por bad bor ha ki jingiatania. Lada phi la nang ban pyndonkam ia u khnam bad ka ryntieh, ai kita kin kren bad nga ruh ngan ai ka jubab babiayang.”

Da kumne, kine ki brieve ki sa ia pynlong ki kynhun bapher. Kawei ka kynhun kaba ia synrop ia u Arjuna da ki shipara ki Pandava. U Duryodhana ha pyrshah kaba don u Drona, Vidura, bad kawei pat ka kynhun ha kaba don ki kynrem ki lyndan, hamar pdeng. Ynda ki la ia ieng panpoh triang, ka Kunthi kaba mynta ka la ithuh ia la u khun u Karna, ka la sngewshyrkhei bad iapler pynban ban

pyrkhat ba ki shipara kin ia khun. U Vidura uba la tip shaphang ka Kunthi, u la pynpeitmat ia ka da kaba synreit ia ka da ka um 'tiewkulab.

Kumba la iathuh, U Arjuna u dei u khun jong u Indra, u trai ki lyoh bad ki lei lieh, la iada ia u da ki blei bad la pynkah ia u da u lyoh khyndew haduh ba ym lah ban iohi shuh ia u. Hynrei ia u Karna pat ba u dei u khun ka Sngi la pynsum phyrnai da ka jingthaba ba iong ba suk ban long pynban ka soh pdung. Ha kane ka khyllipmat, u Kripa u stad ha ki thma bad uba long u nonghikai ia ki khun u Dhritarashtra u la ong ia u Karna,”Ko khla ka wait, sngewbha ban iathuh ia ngi ia ka kyrteng u kpa ka kmie bad ka pateng Syiem ba phi la wan long brieve. Ynda phi la iathuh, une u khla ka wait, u Arjuna ruh un sa rai ban ia khun. Phi tip hi u dei u khun Syiem, bad un ym pynpoh ialade da kaba ia khun bad u brieve uba kham poh ia u. “Tang shu iohsngew ia kane, u Karna u shu dem duh lad namar um lah ban batai ia ka pateng kpoh ba u la wan. Hynrei u Duryodhana u la iarap ban pynbna. “Mynta mynta hi, nga kyntiew ia u kum u Syiem ka Anga bad nga don ka bor ban leh ia kane.” Mar kumta hi u la phah khot ia ki lyngdoh sha ka lypung. Hangta hangta hi la phah pynlong ki jinglehniam bad la pynbna Syiem ia u Karna kum u Syiem ka Anga, katba u paid byllien u shu

dum buit bad lyngngoh ngaiñ. Hangta u la ong ia u Arjuna, "Une mynta dei u Syiem, bad um salia ban ialeh bad phi wat la phi dei tang u khun Syiem. Phi iohi em ia ka shatri Syiem ba la pynda burom ia u."

Ha ka jingshisha, ym shym don jingiakhun paradoh, hynrei tang da ka nia. U Bhima ba u kwah ban ioh tip shuh shuh ia ka jingshisha shaphang ka jingkam Syiem lade u Karna, u ong, "nga la iohi kham mynne ia u nongñiah ka kali iapom ba u da hiar bad kdup ia u. Um dei u nongñiah kali iapom ba paw ha madan thma, hynrei, u nongñiah kali shnong jong u kynrad jong u. Khie me jngai nangne namar ia me la kha ban khyrwit riphin kulai, ym dei ba men rah ia ka waitlam." Hynrei u Duryodhana u la pynksan, "U Karna um dei tang u Syiem ka Anga, hynrei u lah ban synshar ia ka pyrthei baroh kawei," u la ong, "U ia ryngkat bad san ne palat kiba kum maphi. Uno uno uba nud ban ia aireng, to un kiew ha ka kali iapom bad un kdiah ia ka ryntieh da kaba pyndonkam bad kti bad kjat." U paid babun u la kulmar jingmut thlim kaei kaba dei ne kaei kaba lait. Ha kata ka por ka sngi ka la sep, bad namar bym long ia khun ynda sep sngi, u paid u la iapra phrai. Hangta u Duryodhana, u sa shim ia ka kti u Karna bad u ialam ia u lyngba ki sharak ba la thang kyrpang.

Mar kumta hi, u Drona u la lum baroh ki khynnah skul jong u bad u la ong, "ka la poi ka por ba ngan dawa ia ka bai hikai jong nga kaba baroh shi katta." Ynda ki khynnah skul ki la ia mynjur sngewbha ban ai ia u kat kaba u dawa, u la hukum ia ki, "Mynta phin leit thom ia ka nongbah Panchala, kem koidi ia u Syiem Drupada bad wanlam ia u shane. Tang lada phi leh ia kane phi sa pynbiang ia ka jingkwah ka jingim jong nga." Khlem ap tang ia ki jingbatai, ki la ia khreh noh ban mih. Hynrei u Drona pat u la pynsangeh ia ki u la ong, "To sngap shuwa ia kane ka jingiathuhkhana. Haba nga dang rit nga ju shong bad u kpa jong nga u Bharadwaj u ba long u nonghikai u bakhraw. Dei ma u uba la hikai ia nga shaphang kine kiei kiei, haduh ba ngan da ioh hikai kylla pat ia phi. Lada phi la ioh kat kane ka sap dei na u kpa jong nga. Uba la ioh hikai lang bad nga ha kata ka por u dei u khun jong uwei u briew uba kyr teng u Parishtha. Une u ju wan sha ka trep pule jong nga ban ialeh kai ruh haduh ba ngin da ia long lok bha. Haba u Parishtha u la iap, dei une uba kiew ia ka khet. U la khublei ia nga bad u la ong ia nga ba lada nga kwah ei ei u long uba kloï ban iarap. Ynda nga la ioh ia u khun, u Aswathama, u kpa jong nga pat u lah da khlad na kane ka pyrthei. Ha kata ka por nga la shem jynjar shibun.

Haba u khun jong nga u kwah dud, ngam shym la lah ban ai. Nga la kut jingmut ban leit sha uto u lok ban pan la kumno kumno kawei ka masi. Ki nongap kim shym la shah ia nga ban rung. Nga la ong ia ki ban pyntip sha uta u khun Syiem ba u lok u la wan. Hynrei nga hap ban ap haduh janmiet ban ialam ia nga da arngut ki nongap kum ia uwei u koidi. Katba u dang shong hajrong bad ki baheh bahaiñ, nga pat nga sngew ia lade kum uwei u Nongkhrong. Kyndit kyndit u kylli pynban, da ka jingsngew khraw"Phi dei uei? Phi kwah aü? Nga la batai ia u ba nga dei uei nga la wan ban wan kai kum u paralok barim. "Paralok?" u la kylli da ka jingsngewmeng. Ki bakhraw batri ki shu peit bad dap pynban da ka jinglyngngoh bad ki kyrngah la ki khlieh. Nga ong biang "paralok," hynrei u Syiem na ka khet badonburom u la dumok pynban. "Ko bieit, mem ju tip ba ym ju don kum kata ka ktien paralok hapdeng kito kiba ym ia ryngkat kyrdan? Kumno u Syiem u lah ban ia dei lok bad u briew uba dap da ka 'am'? Phi la wan ban pan eiei nga tip ia kata. Phi dei u Brahmin uba kwah jingiarap. Ngan ai kaei phi kwah ba phin ioh rah ha kaba leit jingleit? Hynrei ym dei kata ka jingialong lok kaba ym lah long. Ju don hi ka jingialanglok ba neh sah? Ka dei ka kam bieit. Ynda ki la wan rah ki jingai sngewbha ia phi, phi dei ban leit noh." Ka jingdom bym lait kren jong nga ka la poi haduh u

tyngkro, haduh ba ngam lait tang ban iathuh shaphang u khun jong nga. Ngam lah ban ngeit ba uta u dei uto u juh u briew uba nga ialehkai lang ha trai u dieng hajan ka trep jong ngi. Nga la bitar palat bad nga la shu smai ba "Ngan sa ap haduh ba ngan da ioh lad ban iakynduh biang bad me." Nga ieng joit bad nga leit phai ban iohi ba ki wanrah hadien jong nga shi khung ka jingai sngewbha. Nga la phanang ia kata ka khung ha khyrdop ka iing Syiem bad nga la wan phai noh. Naduh kata ka por, nga la shu iaid sakma haduh ba ngan da poi sha kane ka nongbah bad u Bhishma uba ithuh ia nga, u la ai kam ia nga ban long u nonghikai jong phi. Te mynta nga dawa ia ka bainong jong nga. Khie mynta, leit ñiom ia ka Panchala da rah ki tiar bad shipai babha tam bad kem koidi ia u Drupada... uba im...."

Kine ki samla, namar ki dei kiba dang khie, ki la ia kmen bad long kiba la kloï ban leit ñiom ban pynlwit thiaw ia ka Panchala bad wanrah ka jingai ba la kwah da u nonghikai jong ki...ia u Syiem Drupada kum u koidi. U Drona uba la shong ha ka khet u la ong ia u Syiem Drupada, "Phi dang kynmaw ia u Aswathama u ba la jan iap namar bym ioh dud, bad nga la wan sha phi ban pan jingiarap kumba phi la ong. Une u khun u la heh bad u la ioh baroh ki jinghikai. U la long uwei uba

la ia kerkut ia ka Hima jong phi. Kine baroh dei da ka hukum jong nga. Nga lah ban pyniap ia phi lada nga kwah, hynrei phim dei ban tieng namar ngam ju dei u nongwad kput ba nga dang khein dor ia kato ka por khynnah jong ngi. Wat lada phim shym pan, ngan ai noh shiteng na ka Hima jong phi. Ngan synshar ma nga shiteng khnang ba ngin ia ryngkat. Kynmaw ngan long barabor u paralok jongphi, wat artatien ia kata.

(3) KA IING JINGKMEN BAD U DPEI

U Dhritarashtra ba u sngewieid ia la ki khun kha, u la pynbna ba u Yudhistira un long kum u nongmih bujli jong u, kaba u babe kylla hadien pat. Une u nongmih bujli bad ki para ki khein kordor bha ia kane, bad ki leh thikna ia ka bynta la jong. Kumta ki ialum lang bad leit hiar thma ia ki hima ba hajan bad da kumne ki pynheh ia u pud u sam ki Kuru. Ki paidbah pat ki khein burom ia ki bad ki ju iakren iaroh shaphang jong ki.

Kumba ju long, u Syiem Dhritarashtra u ju phab ki nongsyntiat bad ki nongwad jingtip bad kylli na ki shaphang kaei ba ki briew ki ju kren bha. Ki te ki ju iathuh ba u paid iew paid hat u ju ialap eh

shaphang ka jingleh jingkam bad jingkhraw u Arjun, u Bhima bad u Yudhistira. Ha ka jingshisha u Syiem u kwah eh ba ki briew kin kren shaphang ki khun jong u, hynrei ym don uwei ruh u ban kylli pyrthew ia u Duryodhana ne ki para jong u. Haba kumne, u la khot ia u Myntri Rambah jar jar bad la kylli ia u, "phi la iohi ba ki khun u Pandu ki ialeh ban pynpaw khmat bha bad pyrshang ban kah syrngiew ia baroh. Ngam sngewtynnad ia kane. Phi tip ba ki khun bad ki khun kha jong nga ki long kiba don sap, hynrei kine ki khynnah ki la leh palat. Sngewbha ban ai jingmut lem ia kaei ba nga don ha ka jingmut."

U Myntri ruh uba sianti u la ong, "Hooiid, hooiid, nga tip ia kata. Nga la nang mut ban wanlam hi ia kata ka mat ia kren da lade." Hangta kumba la ioh pynpur ding, u la batai ia u Syiem ba kumno u dei ban husiar na ka bynta ia lade. U dei ruh ban peit bad lah ban iada na ki nongshun kiba napoh bad nabar, bad da kaba iada ialade u Syiem um dei ban salia ne bukhoh ia kano kano ka kam ba u leh. "Phi dei ban shut la ki bniat." U ong "lada dei ban dait iano iano phi dei ban husiar na kito kiba phim khmih lynti ha kano kano ka jingthmu shet kylla. Wat shaniah iano iano ne pynpaw paidbah ia kata. To map lada nga nud ban ong ba ha ka jingshisha ym don ba haing hasem na ka

bynta ka jingbha u Syiem. Ngi dei ban buh ia ki nongsyntiat bad nongwad jingtip ym tang ha ri nongwei, hynrei wat ha ri la jong. Kata, ha ki jaka iaaid bam lyer, ha ki kper syntiew, ha ki jaka leh sngewbha, ha ki jaka dih paidbah, ki temple, ne ha ki iing myntri, ki nongbishar, ki nongniah kali bad kiwei kiwei. Ngi dei ban ioh jingtip ba thikna bad ba iar, bad man ki kaiphot kiba rit eh ruh dei ban da peit bniah thik pa thik. Ha ka jingshisha la kham slem nga la kwah ban pyni ia ka jingdonkam ban kham pyrkhing ha ki lad iaada hangne ha iing Syiem bad dei tang mynta ba nga sa nud ban kren jait ba phi la kylli.” Hangta u sa theh lut ban pynshoi pynngeit ba u Syiem u dei ban pynryngkangpar ia la ki khun kha baroh.

U Duryodhana u la ap bad iohi ba ki jinglehsting u kpa la jong ki paw tyngkrein; u la leit jar jar sha ka kamra bad u la ong. “Ngi dei ban long kiba husiar ban iaada ialade wat la ka por ka la dier. Kat kum ka jingai jingtip ki nongsyntiat, u paidbah ka ri u khmih lynti ba ka por kan ym slem shuh ba ia u Yudhistira yn sa pynlong Syiem. Kaei ba ki brierw ki ia kren ka long ba phi hi phin iehnoh ia ka khet ha u ba phi pang shi pang, kumba phi la leh shisien ha u Pandu. To ngin ia khie thiah noh ioh dier ka por. Kaei ba nga lah ban leh, ka long ban ioh biang ia ka jingshaniah u paidbah da kaba ai ki jingai

sngewbha bad ka burom ba kin sdang ban kren noh tang shaphang jong ngi. Wat la kan shim por, hynrei nga tip kan sa trei kam. Tangba kaba donkam eh mynta ka long ban phah sha jngai na ka nongbah ia ki khun u Pandu shipor. Lada jia ba ki khun u Pandu kin long Syiem, hadien sa ki khun jong ki, bad ki ksiew tun ksiew jiap jong ki, te ngi la dep artad. Phi hi phim dei ban tieng katba u Bhishma u dang don hangne. Hynrei phi tip hi ki khun jong u Syiem matlah te kin sa dep artad.

Ka jingbunkam eh u Yudhistira ha kaba pyndep ia kita ki kam kum u nongiohpateng, ka la pynlong ia u Dhritarashtra ban ym ioh lad ban ia kren. Une u bunkam ha kaba pynheh bad pyniasoh ia ki Hima ba la nang jop bad sngap ia ka jingud ki brierw. U ia kren byrngia bad ki shipai bad u ai ka khusnam ba biang ia ki. Da kine ki jingleh u pynsuk pynsain ia u Pasan la jong ban korbar sorbar ia ki kam ka Hima.

Ynda u la ap arsngi, u Dhritarashtra u la phah khot ia u Yudhistira bad u la kren iaroh, “Phi la trei shitom palat, haduh ba phi la pynsting ia ki kam jong nga, hynrei nga pat nga pyrkhat ba phi la dei hok mynta ban ioh katto katne ki jingkylla, ki jingpynjah thait. Nga tharai kan bha phin leit sha....” Ki ktien khadduh kim shym lait na u,

namar kem kynsan kynsan kyndit ka jingiatiplem. Hynrei ha ka jingshisha u lah rai ban phah ia u sha Varanavatta kat kum ka jingaibuit u Duryodhana, bad u la pyllait bad kynnoh ia kane ka kyrteng. "Hangtei ha Varanavatta, kan sa don ka sngi ka jingleh burom jong u Shiva, bad ka shnong kan sa kup da ki rong ka jingleh kmen. Khie leit bad ialam ia ka kmie, ia ki para bad shibun ki jingai sngewbha, ba phin ioh ai ia ki nongialeh kai, nongpynsngewbha bad ki 'riew nang 'riewstad. Phi lah ban sah kat ba phi kwah ha Varanavatta, namar ka iadei dor bha ia uto u ban shimti ia ka khet, ba u dei ruh ban tip ia ki bynta ka hima baroh, ban ithuh da u paid ka Hima shuwa ba un kiew khet." U Yudhistira kloj lan u la sngewthuh ia ki jingthmu jong kine ki jingtyrwa, hynrei u la shu kun jar. Ha kawei ka sngi ba la pynbeit da ki nongpeit khlur, u Yudhistira u la khublei ia u Pasan bad leit noh bak bad la ki para sha Varanavatta bad bun bah ki kali iapom. La don ruh bun bah ki paidbah kiba ia bud, hynrei tang khyndiat ngut kiba suba ia ki jingthmu u Syiem. U Yudhistira u la batai bad ban ba, "u Syiem u dei u kpa jong ngi, uba sngewthuh ia ka jingbha jong ngi hi. Ngin sa wan noh hi tang dep ki shuti jong ngi." Katkum ka burom ba ju ia bud lang, la leit on ia ki, ha ki katto katne ki bynta ka jingleit da u Bhishma, Drona bad kiwei ki heh ki haiñ. Tang u

Vidura uba la leit on shaduh jan ba kut ki pud ka nongbah ha kaba bun ki paidbah ruh ki dang ia lum lymbung.

Shuwa ban iakhlad noh bad ki, u Vidura u la pasiauw ki ktien maham, "Uno uno uba tip ia la u nongshun, un ym mynsaw. Dei ban da tip ki tiar aũ ban pyndonkam ha kaba ialeh ym dei ki tiar nar kiba lah ban pyndep iangi lynda ngim long kiba husiar. Kaba bam tang da ka dieng bad u phlang, kam lah ban rung sha thliew. U myrsiang pat u ialeh ban mih shabar na ki thliew bapher. U nongiaid lynti u tip ia ka lynti bad ka lad tang da ki khlur, bad poi shata tang da ka jingkhlain jingmut." U Yudhistira pat u la jubab, "Nga lah sngewthuh." Te katba ki dang iapra la ki lynti, ka Kunthi ruh ka la ong, "Phi bad u Vidura phi iakren ki ktien ba ngam peiphang satia. Kaei kato kaba phi ia tyrko?"

"Phin sa sngewthuh shen, wat kylli shuh ia kato" la pynkut u Yudhistira.

U paid ka shnong Varanavatta u la pdiang sngewbha ia ki Pandava da ka jingshongshit, bad la khot sngewbha sha ki iing ba bun. Kine ki ia khleh lang bad ki paidbah ha kaba shim bynta ha ki jingleh kmen burom ia u Shiva. Napdeng kito

kiba la pdiang sngewbha ia ki, don uwei uba trei kum u nongtei jingtei, u long uba ju iatrei lang bad ki nongiasylla jong u Duryodhana, uba kyrteng u Purochana. Dei une u nongtei bakhraw uba la shna kawei ka iing bangla baheh ba la khot ka ling ka Jingkmen. Ha kane ka iing u la buh ka bam ka dih ba biang kaba u da pynbiang ka jingthiah bad ki jingpynriam ba kordor suda. Ki san ngut shipara bad la ka kmie ki la ioh ruh la ka kamra kamra ban thiah.

U Yudhistira pat tang mar shu leit noh u Purochana, u la pasiaaw ha ka Kunthi, "u khun ka mare, u tharai ngam tip. Mei, kane keiñ ka dei ka jingmaham ba la ai da u Vidura. Lada phi sma bha ia kine ki kynroh ba itynnad, phin iohsngew ia ka jingsma ka umphniang resin bad u phlang. Uto u briew u sah hi hangne, u shu ap ia ki dak ki shin na ki parakha baieit jongngi ban ai ding ha ka por shiteng synña. Ngin husiar bad ngin ialeh kumba ym tip ei ei."

Kumba la khmih lynti, hadien katto katne sngi la wan uwei u nongwankai na u Vidura namar haba u pynithuh ialade u kren da kito ki ktien siat bym lah ban sngewthuh. "Kynmaw u myrsiang u lah ban mih na ki thliew ba bun." Une u nongwan kai u la ong "Nga long uba tbit bha ha kaba tih par.

Nga lah ban pynlong bun ki krem bad ki pubon." Te u la pasiaaw ha u Yudhistira, "La hukum ia u Purochana ban ap sa shiteng bnai ynda dum bnai ba kin sa ai ding ha ka sngi ba khadsaw ha ka por shiteng miet haba phi dang iohthiah." U Yudhistira da ka jingrkhie dait bniat, u la ong, "phin ong kumta! Wow, ka jingpyrkhat na ka bynta jong ngi!"

Uta u stad tih krem u la ong pat, "Ngan sa pyndep la ka kam shuwa kata ka por. Hynrei nga lah mo ban peit bha ia kane ka Bangla ba ngan ioh ban jied ia ka jaka ba biang ban tih. Ym dei ban don mano mano ban iohsngew ia ka sur ka jingriew ki lyngka."

Dei ha kawei ka bynta ba pdeng ka iing ba une u stad tih krem u sdang ban tih da ka jinghusiar ban ym pyniohsngew ia u Purochana. Ynda la dep tih ia ka thliew, la tap ia ka da ki lyntang bad long kumba ym shym jia ei ei. Ki briew une u stad tih krem ki tih suki suki ia ka krem pubon shata shapoh niamra ka iing Bangla. U Purochana um bna ei ei ia kane bad u leh mynleh hi kum u nongleh bha haduh ba ki nong Varanavatta kiba ym tip eiei ia ki soh kyrdot ki la kmen bad sngewhun ban iohi ia ki khun Syiem Pandava ha shnong jong ki. Ynda la dep tih kata ka krem peipa (tunnel), ka Kunthi ka la khot ia ki briew sha

ka jingkhawai. Ynda la ia dep ka bam ka dih u Yudhistira u la ong ia la ki para, "Ka la dei ka por ia ngi ruh ban leit noh." Ki sa plie ia ki lynti barieh bad khadduh eh u Bhima u la rung ynda la ai ding ia ka iing da kaba sdang na ka jaka thiah u Purochana. Ka ding ka la bur bad bam pynsted naphang na ka daw kito ki tiar ba la buhrieh. Katba ka shnong baroh kawei kan khie thiah re-re ban tip la jia aüu, ki Pandava pat ki la da poi sha kawei pat ka liang u lum hajan ka wah. Hangta la don lypa ka lieng ba la phah ap da u Vidura uba kren biang kito ki ktien siat ban pynithuh ia lade, "Kynmaw ba ki myrsiang kin sa mih na ki thiew ba bun." Te u la ialam ia ki lyngba ka wah. Ynda ki la klan sha shiliang ki la ia iaid khlem sngewthuh ha ki khlaw namar ki kwah ban jngai bah na Hastinapura.

U paid u la ia iam briew, katba ha kiwei pat te ka jingkmén ha kane ka khubor ba ki Pandava ki la ingkhong ha ka ding jong ka ling Jingkmén. La lap ruh ia ka met ingkhong jong kawei ka kynthei bad kita ki sanngut ki khun. Na ka liang u Dhritarashtra um shym khmih lynti ba kan leit jia haduh katne. Ka jingiatiplem ka la dung kura. Na ka bynta kata, u la phah ai tyrwa jingknia ba bit dor na ka bynta ka mynsiem jong ki, bad hukum ka iam-briew paidbah ha ka Hima.

(4) Ka Kurim Na Ka Bynta Ki San Ngut

Ha kata ka khlaw, u Bhima u peitngor bad ailad ia ki para bad ka kmie jong u ban ioththiah. Katno u pait ka dohnud haba u iohi ba ki hap thiah ha madan. Haba u iohi katne ki jynjar, u mut ban pynhiar kput. Hynrei dei da ka jingkhlaiñ jong u pat kaba lah ban iarap, ban kit ban bah ia ki haba ki kjat jong ki ki pdung ne thait palat. Shisien lei lei u iakynduh bad u ksuid uba ju ap tuh ban bam ia ki briew. U Bhima u pyniap duh ia u bad pynlong ia ki lynti ki syngkieng kiba shong shngaiñ. Hynrei ka para une u ksuid kaba kyrteng ka Hidimba ka la ibha ia u Bhima. Ka wan kylla ia lade ha ka dur briew bad da ka jingiapoi bad u, ka iohi ia uwei u khun uba ki ai kyrteng u Ghatotkacha uba iajan bha bad u kpa. Dei une u ban iarap bha ia u kpa ha ki thma ba hadien.

Katba ki nang ia id, ki sngew ba ka lynti khlaw kan ym kut shuh. Kine ki la duh jingkyrmen bad ym sngewdon jingim namar kim tip shano pat kin poi. Ki bam da ki thied dieng, ki beh mrad bad leh ki kam shlur, ki la ia id lyngba ki lum ki wah. Ki tip ba ki ia id na ka phang ba dei namar ki kwah ban jngai bah na Hastinapura. Ynda kumne shi kumne, ka Kunthi ka la kylli, "To ia ong lem lano bad

hangno ngin ia sangeh?" U Yudhistira te u la jubab, "Em, em ym pat dei ka por. La kumno kumno nga khmih lynti ba yn sa don mano re mano u ban btin lynti ia ngi," bad u ia iaaid artad.

Ha kawei ka janmiet ynda ki la dep ai jingknia bad duwai, katba ki dang ia shongkai, la wan uwei u nongwanjngoh ba i riewblei. Uta u dei pynban u kparad tymmen, u Vyasa u nongthoh jong ka *Mahabharata*. Ka la sngewtynnad ban ioh da uwei pat u lok thymmai hapdeng jong ki. U Vyasa u la batai ia ki, "Phi iohi ia kitai ki artylli ki lynti? Bud beit katei ba sha kadiang jongphi haduh ba phin da poi ha kawei ka shnong kaba kyrteng Ekavrata. Hangta yn ym jia eiei bad ym don ba peit thuh. Phin ap ia ka por, bad hangtei phi dei ban im kum ki Brahmin. Ka bok bad ki jingkylla kin sa don. Hynrei ia long kiba iaishah, namar nga iohi ka jingjop ba phin sa kup. Ngam artatien ba phin sa ioh shong biang ha ka iing Syiem. Hangta phin synshar, phin ai ki jingai sngewbha khamtam ia kiba duk bad phin sa pynlong ka knia Rajasuya bad Aswametha. (ki dei ki jingknia ainguh da kito ki Syiem bajop thma).

Ynda poi ha Ekavrata, u Vyasa u la pynithuh ithaw bad kawei ka iing ba bha kaba ai jaka shong jaka sah ia ki. Hangne ki la shong suk, hynrei teng

teng ki kynmaw da ka jingbitar ia ka jingshet shukor ki parakha jong ki. Dei tang u Yudhistira uba ai jingtngen bad ai barobor kata ka seng pyrkhath jong ka jingkyrmen. Da kumne ki pyniahap sur noh ia kata ka jingim jong ki. Kumta man la ka sngi kum ba leh ki Brahmin baroh, ki leit kylleng ka shnong bad ki khrong na ki iing bad wanrah pat ia ki sha la ka kmie kaba pyniabynta ha pdeng jong ki. U Bhima pat uba kham dawa shibun ka bam, u ioh ruh kham bun. Te da kumne ki ia im da kata ka jingim ba synlar. Hynrei ha kawei ka sngi ki iohi ia kita ki nongkhot iing ki ia don ha ka jingsngewsih bad ka la don ka jingiayrko bajur hapdeng jong ki. Ki la iohsngew ia ki jingiakren bad jingiaiam briew hangta haduh ba ki Pandava kim banse shuh ban leit kylli kaei kaba la jia. Kita ki briew ki sa iaithuh, "Ha kaba kut kane ka shnong shong uwei u rakot uba pyllait im ia ngi tang lada man ka iing ki phah shi kali ka ja bad artylli ki muid kiba dei ban leit ai da uno uno uba shong ha ka iing. Une u rakot u long u ba jlawnguid katta katta, ba u bam ym tang ia kata ka ja shi kali bad kita ki muid, hynrei ia u nongleit rah ruh. Ngim nud ban ong ei ei ruh namar un tang shu tip, u la maham ban bam duh ia ka shnong baroh kawei. Kumta man ka iing ki ioh la ka pali. Mynta ka dei ka pali jong ngi. Nga kwah ban leit rah ma nga namar nga kwah ba kine kiba dang bun ka rta ba kin lait. Hynrei baroh na ngi

ngi ia tyrwa marmet ialade ban pyllait im iwei ia iwei pat. Ym tip shuh. Kaba bha eh ka long ban ngin ia leit lang baroh ban ia shah bam kumta ba ngin ym ia ioh lad ban iam briew na ka bynta jongno jongno ruh."

Kane ka la pynlyngngoh ia baroh. Ka Kunthi kum ka kmie ka la ong ia u Bhima ba un leit rah ma u ia kata ka bam sha u rakot. Hynrei u Yudhistira u mut ban pynsangeh namar u ong "ba ngim lah ban shu khein duh ia u Bhima, u Arjun ne ki para kha synrap. Ai ngan leit rah ma nga ia ka bam sha uta u rakot. Wat lada nga iap ruh u Bhima bad u Arjun ki dang lah ban synran synrop ia phi ha ki por ba eh bad ba tan." Ka Kunthi ka la pyneh bad ong, "Ai ba u Bhima un leit, un sa wan phai pat phin sa iohi."

U Bhima pat u leit bran bad niah ia kata ka kali kit ja bad artylli ki muid bad poi tiap ha kata ka jaka. U sa beh ia kita ki muid sharud bad khot kat lah kat iai ia uta u rakot da ka kyrteng bunsien, "Baka, wan shane. Ale me khun ka mare, ale peit ia nga ba nga dang bam." U da bam hi noh artad ia kata ka bam. Uta u rakot u wan mareh shata da kaba kyrdem kjat bad uba itriem shisha ban peit. "Me dei uei mame uba khot ianga da ka kyrteng?" Hynrei kane kam pynsalia ia u Bhima uba shong

la ka shong kuman bad bam la ka bam khlem khieh wat tang uwei ruh u niuhmat. Kane ka la nang pynyingkhong ia uta u rakot. "Me dei uei mame u ba bam ia kine ki jingbam jong nga. Shano ki muid?" u la kyrhuh. U Bhima u shu jubab kuman, "Are, ki muid te ki leit bam phlang hangthie harud nong," u Bhima u la ong shuh shuh, "Mynta ka sngi men ym ioh bam ia kine kiei kiei. Me dei ban shah jingit." Wat la u rakot u kura u bok nadien, u Bhima u shong ngun ngun u bam, hynrei u shu ong, "Peit ho lih Baka, ngam ju sngewtynnad kane ka jingpynthut ia nga haba nga dang bam. Me dei ban nang ban ap." Kane ka la pynlyngngoh pynban ia u rakot. U ai sa shi bok ar bok bad pyrshang ban pajut patrong na met, hynrei u Bhima pat um khieh, u thab pynban ia ka kti u rakot kumba thab skaiñ. U pyrshang mynta pat ban niat ia u Bhima ban ioh bam, hynrei um lah ban pynkhih, bad weng ia ka kti u rakot kumba kyndat ia ki kti shrieh.

"Nga lah thngan te me !" kyrhuh u rakot, "Ngan bam ia me !" la khynwin ka khlaw.

"Nga tip ia kata," la kyrhuh sa u Bhima, "Khun ka jlau nguid, nga tip ba me leh ia kito kiba wanrah bam ia me kum ki shyieng sohkhia muid. Mynta te me la kut ka sngi."

"Me men bam ia nga?" la kren phoilia u rakot.

“Em, mem ibang ei ei ruh. Hynrei ngan tar lyngkhot lyngkhai ia me ban ioh bam ki myrsiang bad ki pukni bhur.” Katba u ialeh ban ioh bam kata ka bam, um iohlad namar ba ka long pynban kumba ialeh kai bad u khyllung. Kumne haduh ban da lut khoit kata ka bam. U Bhima u sa ieng bad ialeh bad uta u rakot. Hangta ki iarat ia ki dieng bad ia sympat. Ki rah ki mawlong mawteh ban ia kawang. Hadien ki sa ia kura kudung. Ha kaba khatduh, u Bhima u rah ia uta u rakot bad lynthem syik ha madan. U shim ia uta u rakot na ryndang, u iuh de thrait bad khyrwait pynkheif artad ia u budlum bad ryndang thrut-rut -rut.

U paid ka shnong u la kmen haduh katta katta ia u Bhima, hynrei ki la dap da ka jinglyngngoh kumno u Brahmin u lah ban leh kine ki kam shlur kiba iadei ban leh tang ki Kshatriya. Ki Pandava te ki la batai ba dei tang u Bhima marwei uba la ioh ka jingtbit lyngba ki duwai siat kiba rieh, kiba lah ban pynliem ia uno uno u nongshun.

Ynda la kumne, namar ki tieng ba ioh ki brierw kin tip shaphang jong ki, da ka mynsiem ba khia ki hap ban mih noh na kata ka iing basbun. Ha kane kajuh ka por uwei u nongiaid lynti u la iathuh ba u Syiem Drupada jong ka Panchala u la pynbna ia ka Swayamwara (ka jingjied shynrang ka khun

Syiem ban long u tnga) jong ka khun jong u, bad ba ka pynbna paidbah ba uno uno uba don jingmut un wan ha ka sngi ba la buh ba ka khun Syiem kan ioh jied.

Ynda u Drupada u la shah jop ha u Drona, u la iaid wir shane shatai haduh ba un da ia shem ia u Nonghikai (Guru), uba la ai ka jinghikai ia u ban kha u khun uba lah ban pynhiar kput ia u Drona. Te ynda u la duwai bad knia bun sngi, ha kawei ka sngi la mih na ka ding knia uwei u khun shynrang bad ka khun kynthei. Ia une u khun la kha bad ki tiar ialeh thik kum uto u khla ka wait. La pynkyrteng ia u da u Dhrishtadyumna kaba mut la kha ha ka jingshlur, ki tiar ialeh bad ki jingdeng kordor. Ka kynthei pat ka long kaba bhabriew tangba kaba iong. La khot ia ka ka Draupadi bad kumjuh ruh ka Panchali.

Ka jingjied tnga ka Draupadi ka long ka jingleh bym bit duh, te ki Pandava bad ka kmie jong ki, ka Kunthi ki la ia mih ban leit sha Panchala ki la ia sah ha ka dong bym paw eh, ka dong ki nongthaw khiew. Kumba ju leh ki ju mih dang step ban leit khrong bad wan ai pat ha ka kmie ban ioh iasam. Ha ka sngi jied tnga ka khun Syiem (Swayamwara), baroh kine ki san ngut shipara ki ia mih lang ban leit. Ki la iohi ba la pynkhreh ka

madan baheh bad ki jaka shong ia kito ki khun Syiem ba kwah ia pashat waidong. Bun bah ki khun Syiem ki la ia wan da ki kulai bad ki kali iapom ki da deng ki jingdeng kiba da ki mar barem dor. La sdang ia kane ka sngi da ka jingknia na ki lyngdoh u Syiem. Tang dep ka knia ka khriam, la wan rung ka khun Syiem Draupadi kaba la pyniap bieit bad pynkiew snam ia ka khlieh kito ki khun Syiem. La synran synrop ia ka da u Dhrishtadyumna u hynmen jong ka hi uba long u khun Syiem ka Hima. Nangta u la pynbna ba kito kiba kwah ban shah pyndeng syntiew da ka khun Syiem ki dei ban pyndait ksai ia kata ka ryntieh ba la buh hangta bad ba ki dei ban siat san tylli ki khnam sha ka sohpdung ba shad tawiar hynrei dei ban peit pat ia ka dur jong kata ka shalyntem ha ka dur ba paw ha ka umphniang kaba don ha ka dabor.

Tang dep pynbna ia kane, kito ki khun Syiem ba ju ia khun thma, ki la ia sdang ban ieng, hynrei tang mar shisien peit ia ka ryntieh ki jew slew bad ki ran dien noh. Bun na ki kiba pyrshang ban tan ia u ksai isbad kim lah bad kum pynhap pynban ha kjat la jong ia ka ryntieh. Kane ka la pynsngewbha ia ka Draupadi kaba dang peit kai ia kata ka tamasa kita ki khun Syiem.

Ki Kaurava pat ki dang iashong ha kawei ka bynta jong ka kamra, ki da ia peit bad rkhe tohhoh ia ka jingwan bad jingleit noh kita ki khun Syiem. U Karna ruh uba la tbit bha ha ka tiar ialeh u ia don hangta bad u Duryodhana, katba ki para jong u pat ki ia hylla bad kren bein ia kita ki khun Syiem. Ynda la dei sa ka pali jong ki pat, kata ka lypung ka shu kynjah jak. Ka khun Syiem hangta ka la shu duwai ban lait na ki ruh. Ynda ka iohi ia u Karna ba u wan u rah ia ka ryntieh kumba rah ia u dieng sympat riphin, ka la sma tieng her. U Karna u la shim da u khnam, bad hamar sa ban siat, u iohsngew ia ka jingkyrkait ka Draupadi, "Ngam treh ia utei!" u buh noh ia ka ryntieh bad u khnam; u da rkhe bein bad u sa shong noh. Kane ka la pynkyndit ia u Duryodhana uba la pasiaw ha u Karna. "Are, balei? Kam don hok ban kren eiei ha kane ka por. Lada phi pyndait ksai bad siat ia ka sohpdung ka dei ban pdiang ia phi namar ia ki kyndon la khlei madan. Lynda kumta phi lah ban shim ia ka bad rah jubor. Shim, rah katei ka ryntieh ngin iarap ia phi."

"Em" la jubab u Karna, "Ngam treh hi ia ka."

Hynrei ha kata ka juh ka lypung khlem don ba iohi ia u, u don ruh uwei u briew uba yn sa pynpawnam ialade ha ka *Mahabharata* ha ki por ban sa wan. Une u dei u Krishna, u Syiem ka

Dwaraka uba dei shisha uta uba phra ha ka jingwan long briew na u Vishnu uba la wan kha na ka jait Yadava. Une hi u la wan long briew kumba la thoh bad batai lypa.

“Ban iada ia kiba longkhuid,
Ban pynduh ia kaba sniew, bad
Ban wanrah ia ka hok ka sot,
La kha ia nga ha man la ki rta”.

Nangta u la pasiaw ha la u para, u Balaram, “Kine ki Brahmin phi tharai dei kiei pat, lait kito hi ki Pandava kiba la iap duh ha ka ding. La thoh lypa ia kine kiei kiei. Ngin sa nang iohi shuh shuh ia ki.”

Tang shu ieng u Arjuna na ka kynhun ki Brahmin, la don ka jingiahylla kaba jur, “Kumno u Brahmin u nud ban wan iakhun ha kane ka jingialeh. Kaba mut tang ia ki jait iakhun. Balei kim pynleit jingmut ia ki kot Bakhuid?” Hynrei u Syiem Drupada u la kyntait ia kane ka jingpyrshah kaba u ong ba ym don eiei kaba kum kata ha ka jingpyntip paidbah. Uno uno u lah ban pyrshang ia kane ka Swayamwara. Ka Draupadi ka shu peit da ka jingklusai katba u Arjuna u wan sha ka ryntieh. U shim da kaba suk ia ka, u pynkhun bad teh ksai kumba pynkhun siej kot kudi. U shim ki khnam baroh san tylli u siat uwei hadien uwei ha

ka sohpdung. Ka Draupadi ka shim ia u sien deng syntiew bad pyndeng ha u Arjuna, bad da kumta u la jop ia ka ha kata ka jingiakop. U Arjuna u shim bad bat ia ki kti jong ka bad sa pyllait noh. Mar kumta ka la don ka jingiahylla, “Ngi la shah thok! Kumno u Brahmin u lah ban ioh ia ka kynthei Kshatriya? Ngin ym lah ban shah ia kane. Ngin pyniap ia u Syiem Drupada bad ia ka kynthei.” La khie buk ka thma. U Bhima uba kham khlain na ki Pandava u la phut artylli ki dieng bah u la kawut bad iada ia ka Draupadi katba ki nang ialam sha la ka jaka sah.

Ka Kunthi ka dang don ha iing shet ja bad tang poi, U Bhima kum ban kren kai u pyrta, “Mei, mei, ale wan peit, ngi ioh mar khrong aiu kumne mynta ka sngi.” Ka Kunthi pat kaba ym shym mih hi ban wan peit, hynrei ka la ong, “To, to, to, ia bynta ia ka hapdeng jong phi keiñ.” Ka la don ka jingkyndit, kulmar bad jingiahylla ha kine ki hukum ka kmie. Ynda ka kmie ka la wan peit ba jia aiu, ka la kyndit, “Wow Blei, kaei kane phi la wan rah Arjuna?” Ka la kmen bad shim ia ki kti kata ka khynnah. “Oh! Arjuna, dei ma phi mo ba la wanrah da kane ka nongleit kurim kaba bha briew kum ka buskit ka jingjop jong phi? Ngam shym la ngeit ba phin leit ia khun shisha, namar da kaba leh kumne phi lah ban die ia ngi ha ki nongshun. Katno nga

kmen ban ioh pdiang ia kane ka pyrta kurim, ong ia nga. Kaei ka. . . ale ale." Ka la kmen palat ba u khun u la jop ia ka jingialeh kaba khraw.... "Ale, ale.." Ka la khot. Katba ka nang rung, ki pat baroh san ngut ki iabud nadien. Ka kmie ka sei ia u shylliah ba kan shong; hynrei kum ka briew kaba la shai, kam treh shong katba ki shynrang bad ka kiaw pat ki dang ieng. Kane baroh ka pynshaiong ia ka Draupadi kaba kam pat lait kren, hynrei kaba shu sngewlyngngoh palat ba ki ia lum tawiar ia ka, hynrei ka bym nud pat ban peit ia kita ki briew kiba kan shim tnga kylliang lada ki burom ia ka hukum ka kmie jong ki. Ka la long ka kam bym lah pyrkhath bad mutdur ba ka la wan ban ia bia ym bad uwei u briew hynrei ia ki saw ngut ruh kiba ap kmang mynta. Ka Kunthi kaba la sdang peit pyrman ia kiei kiei baroh bad pyrkhath khohñioh kumno kane ka lynshop kan wan hap kumne. Kumta ka la ong noh, "Phi iohi ngam shym tip shisha haba phi ong ngi la wanrah mar khrong. Nga nang mut katta ki dei ki juh hi ki mar khrong, kumta nga la ong ban iasam ia ka hapdeng jong phi." Ka la pynkut da kaba dom. U Bhima u riewkhlaiñ u bym nang bha ha ki rukom kren u la shu kynblek, "Nga...nga mut ban krenkai, nga mut." U Arjuna mynta u kwah ban pynkut ia ka jingiatatai nia; u la ong, "ko mei ki ktien jong phi ki ju long kum ka hukum ia ngi, bad ia kata ka iktiar

ym lah ban iatai nia. Kam lah ban long da kumwei pat. Ngin ia bynta ia ka Draupadi kumba phi la hukum."

"Em...em...em," la ong ka kmie.

"Arjun," la knieh ktien u Yudhistira.

"Ka jingkren tyrwa kam kai aiñu kaba kum kata. Ka briew kaba ia shong bad uwei u briew, ka long ka tnga. Hynrei kaba ia shong bad uba ar, balai, basaw, basan, ka long ka mar paidbah. Ka briew kaba kum kata ka long kaba sniew, Ani ym pat ju bna phi kum kata."

"To ngin ym ia kren ne ai buit ai nia shuh ia kata." La ong ka kmie. "Phi pynlong ia nga ka briew ka bym suk shuh bad nga sngew kit pap ialade. Wat kren ne aibuit shuh shaphang kane."

U Arjun pat u la kyrpad khatduh, "Kata nga long ma nga u nongpop ba ngan sa shah kyntait ban ym kohnguh ia ka hukum ka kmie. Phi dei u hynmen rangbah duh uba don ki jingpyrkhath babha, bakhuid uba tip ia kaba dei bad kaba lait. Kumta ngi ki saw ngut ki para bad kane ka khynnah ngin ngeit ha ki jingong ki jingbatatai jong phi. Phi dei ban ong ban sneng ia ngi kaei kaba bha kaei kaba

sniew. Ong ia ngi ngin leh katba phi ong tangba ngin ym lah ban pynkheĩn ia ki hukum i Mei.” Tang dep kren ia kine baroh shipara ki peit sha kata ka samla bad ka snam ka sdang kiew biang ha ka khlieh jong ki namar dei ha kane ka por u blei jingieit, u Manmatha u la pynktah ha ka jingsngew bad ka jingkwah brai ka doh. U Yudhistira mynta ynda u la pyrkhath biang, u la kynmaw ia ka jingiathuh lypa uwei u ’riewstad shaphang kane ka jingjia. Kumta ban ym wanlam ia ka jingatnud hapdeng shipara u la rai, “kane ka jingthaw ba phylla to kan sa long ka tnga jong ngi baroh san ngut.” *

U Syiem ka Panchala, kata u kpa ka Draupadi u la khot ia ki Pandava ban ia pynbeit ia ka sngi pynhiar synjat. Te baroh san ngut, ka kmie, Draupadi ki la ialeit ban shah pdiang burom bad iabam khawai. La ialam peit kai ia ki kper soh, kper syntiew, sha ki jaka buh ki tiar iapom, sha ki jaka buh tiar mar rem dor, sha ki jingdro jingshtah dur, ki jingbuh jingsat, sha ki kali iapom, sha ki kulai. Hynrei haba ki la iapoi sha ka kamra ba buh ia ki wait - sharyngkuid, ki stieh bad ki tiar ialeh thma kine ki san ngut ki ia ktah, ki tba bad ki ia kylli jingkylli. Ha ka jingshisha ki kham pynlut por sha kane ka jaka. Kane ka la pynsuba ia u Syiem u ba rai ba kine ki san ngut ki dei ki nongialehthma wat la ki

riam kum ki Brahmin. Haba ki la poi biang sha ka kamra, u Syiem u la ai syndon na ’mationg ia u Yudhistira, “nga tip ba phin kren ia ka jingshisha. To iathuh ia nga phi dei kiei te ?” Dei hangne ba u Yudhistira u la iathuh ia ka hok bad u la pynithuh ia u Syiem ba ki dei kiei, ia ki jingeh baroh ba ki la ia kynduh bad ki por naduh ba ki la mih na ka Hima la shi snem tam. U Syiem Panchala u la kmen, “To ngin ia leh kmen mynta ba u para jongphi bad ka ksangkti ba khlain jong u, un sa iapynhiar synjat bad ka khun jong nga. To ngin ialeh kmen ruh ba ngi ki ar kur ngi la ioh kane ka lad ban ia shem lang kumne pynban. Ai ba ka pyrthei baroh kan leh kmen mynta ka sngi.” U Yudhistira te u la ong, “Nga dei u hynmen rangbah, hynrei nga dang marwei. Kat kum ka aiñ nga dei ban iapoikha shuwa ma nga. Ai ka kyrkhu ka kyrdoh ba ngan bia shuwa ma nga.”

U Syiem Panchala khlem tip ia ka duh ka dang u la pynbna, “To kan long kumba phi kwah. Phi long uba rangbah duh. To ai ba ka khun jong nga kan long noh bad ka kur ka jait jongphi. Lada phi kwah ban ia bia hi, phi lah ban leh kumta. Ne phi lah ban ai ha uno uno u para jong phi. Ngam don eiei ban ong.” U Yudhistira u la ong biang, “Ka Draupadi ka dei ban ia bia ia ngi baroh san ngut. U sa batai ia kaba la jia baroh. “Ngi ju ia bynta kat kaba ngi

ioh. Ngim kwah ban leh da kumwei pat ia kaba ju leh." U Syiem u la lyngngoh jlang haba u iohsngew ia kane, bad um lah ban ngeit ia la ki shkor. Ynda sa shiphang u sa kyrkait, "u briew u lah ban ioh shibun ki tnga. Hynrei kawei ka kynthei ba kan ioh shibun ki tnga ka long kaba ym shong blei shong kun bad ym pat ju iohsngew, ne la thoh ha kano kano ka kot bakhuid. Ym don mano mano ba lah ban mynjur ia kane ka kam. U briew uba khuid, uba bha, uba tip bad uba stad kum phi, kaei kaba la pynking samtawi ban kren khleh bieit kumne?" U Yudhistira u la pyrshang ban pynjai jai ia u. "Ka lynti bahok barabor ka long kaba eh bad kyllaiñ, nga tip ngan ym iaïd lait na ka. Ko Nongjop ka pyrthei, wat pyrkhata da kumwei pat, ai ia ngi ia ka jingbit jong phi." Hangta u Syiem u la ong, "To ma phi bad ka kmie ba sngur jong phi, bad kumjuh ka khun jong nga, to ia kren ia tyrko hapdeng jong phi, bad sa ong ia nga yn leh kumno."

Ha kane ka por u stad Vyasa u la wan poi ngung. Ynda sa ba kin ia khlad u Syiem u la kylli, "Ko bastad to iaïthuh bad pynrai lem lada kawei ka briew ka lah ma ban ia shong bad san ngut ki khun shynrang?"

"Ym dei barabor," la batai u Vyasa.

"Ha kane ka khep te ka long kaba lah. To sngap ngan iaïthuh." U iaïd beit sha ka kamra u Syiem bad u iaïthuh ia u Syiem kumne shaphang ka Draupadi.

Ia ka khun jong phi, la khot ka Nalayani ha ka jingka ba mynshuwa. Ka dei kawei ka kynthei ba donburom ha ka Hima jong ngi. La pyniapoikha ia ka bad uwei u stad 'riewhok uba kyrteng u Moudgalya uba i shyrkhei ha ka jinglong bad uba don ka jingpang 'nianglyngkut. La katta u long, pynban ka Nalayani ka burom bad ieit tieng ia u kum u tnga ba sngur tam. Kumta ka iaishah ia ki jingshah mai shah kren beiñ, bad bam pat da kaba tam na u. Ki ia im ha kane ka rukom, haduh ba ha kawei ka sngi u tnga jong ka u la ong, "Ko ba bhabriew tam bad ko tnga ba biang thew tam ha pyrthei, phi la iaïd lyngba bun ki jingeh, jingshitom bad la phrang ia phi kum ka ksiar nylla. To tip ba ngam dei u tymmen bapang 'nianglyngkut ne uba eh dohnud kumba phi la ioi. Nga la phong ia kane ka dur ba itriem ban tynjuh ia phi. Uno u briew u bym kwah ia phi kum ka tnga. Pan na nga kano kano ka jingpan bad ngan ai ia phi." Ka Nalayani ka la ong, "Nga kwah ia phi ba phin ieid ia nga kumba ieid san ngut ki shynrang, ki ban wan ha ki san dur, hynrei ki ban iaïsoh tang kawei ka dur." Te u Moudgalya u la ai ha ka ia kaba ka pan. U sa

pynjah noh kata ka dur isih bad paw pat kum uwei u briew uba bhabriew, uba i khlaiñ ka met ka phad bad u lah ban phong sa kiwei pat ki saw dur. Ki ia pynlut ia ka jingim jong ki ha ka jingieid bad ki ia id pyrthei kylleng ban leit jngoh ia ki jaka ba itynnad bad da kumne ki pynlut ki sngi jong ki ha kaba ia piam ia kdup ban iasoh paradoh khlem kut ha kata ka jingieid doh. Kane ka Nalayani kam ju ngiah ia kata, katba ia u pat ka lap noh ka jingthait ha kata ka rukom im ban shu pynhun tang ia ka jinglong doh; bad u ong ba un shongthait noh sha ka jaka ba kynjah. Kane ka la pynkthang ia ka Nalayani bad ka la*ong, "Ngam pat hun. Ngam pat ngiah. Balei ngi la im ka jingim ba sngewtynnad. Nga kwah ia phi ba phin ia leh ieit ia nga...junom." U Moudgalya um mynjur bad mynta pat u pyrkhath ba kane ka long ka jingpynthut ia ka jingkwah mynsiem, bad u la ieh noh ia ka. Ka pat ka wan hiar sha kane ka pyrthei bad ka sdang ban duwai kyrpad ha u Ishwara, u blei ba donbor baroh, haduh ba u Ishwara un sa wan paw ha ka. Ka pat ha ka jingkyndit ka pyrta, "Nga kwah ia u tnga, u tnga, u tnga, u tnga, u tnga." U Ishwara u la ong ba kan sa kut da kumta kata ka jingim jong ka, bad yn sa pynkha ia ka kum ka thei bhabriew ka ban sa ioh tnga san ngut.

"San ngut ki tnga, oh em, tang uwei te."

"Ngam lah leh ei ei. Nga iohsngew ba phi ong tnga tnga haduh san sien. Ym lah ban pynkylla jutang bad u blei." Kaba paw imat ka long ba u blei u shu kren kai, hynrei bad u blei, kiei kiei ki don la ki jingthmu wat la ka paw kumba kren thamula, pynban ki ia id kumba la thoh. Nadien kata, ia ka Nalayani la wan kha biang kum ka khun u Drupada kaba khlem da pun ha kpoh hynrei ka la mih na ka ding knia. Ia ka hok bad jingbha dei ban rah sha ka pyrthei. Ki Kaurava ki dei ki riewsnew ba la wan kha biang kiba dei kiba khlaiñ bor, bastad, bad kiba ym ju buh teng. Khnang ba ka jaitbynriew kan bha kan miat, dei ban pynduh jait ia ki, bad dei ka Draupadi ka ban shim ia ka bynta ba kongsan" la pynkut u Vyasa.]

Da kumne ia ka Draupadi la pyniapoikha bad ki san ngut shipara. Ha ka jingleh niam u ban shim nyngkong ia ka u dei u hynmen rangbah, u Yudhistira, nangta sa u khlaiñ bor u Bhima, sa u bajop shisha ia ka, u Arjuna, bad khadduh eh ki synrap, u Nakula bad u Sahadev, kata uwei hadien uwei. Kane ka khun Syiem ka la iashong bad uwei pa uwei na ki shi snem kynthih bad ban phah noh sha uwei pat. Katba ka la nang ia shong bad uwei, baroh kin smai ba kin ym kynmaw eiei ia ka, bad dei tang da ka jingpyrkhing ba khraw ba lah ban leh ia kane. Uno uno uba pynkheñ ia katei wat

tang ban pyrkhath u dei ban ryngkang par ialade na ka iing bad u dei ban leit pynkhuid biang ia ka pap bad ka lait ka let sha ki wah bakhuid.

(5) Ka Jingai Sngewbha U Pasan

Mynta ba la thikna ba ki Pandava ki dang im, ka nongbah Hastinapura ka shong syier thot thot. "Mano ba shah thang tyrkhong ha ka ding?" ki la iakylli.

"Mano pat," la ong u Duryodhana, "Dei u brierw jong ngi hi bad ka kynthei kiba wan bam. Ki la thiah noh namar ba ki la buaid waiñ. Nga la ioh jingtip ba thikna ba la don kiba iohi ia ka. Ka blei ding ka la bam duh ia kata ka kynthei bad san ngut ki khun hynrei ym dei ia kita kiba ngi thmu". Ki ia rkhe shipara.

Na ka liang u Dhritarashtra pat u la shu ialap ia ka Swayamwara, bad kwah ban duwai namar ka Draupadi ka dei ka jingthaw ba phylla ba kan roi kan par ha kata ka jingapoikha poiman. Hynrei kane pat ka la pynshla ia u Duryodhana uba khñium, "Kumno phin kwah kumta ia u nongshun jongngi, u Yudhistira. Balei phim kren

bad leh eiei na ka bynta ki khun la jong? Phim pyrkhath eiei na ka bynta ka iing ka sem la jong." U shu peit sat ia la u kpa uba wat la um imat, u lah ban iohi ia ki, u la sma ia ka jinglong ba don ha u khun. Nangta un sa batai leh myn rkhe, "Ngam shym la mut shisha. Nga dang dep ia kren bad u Vidura bad da shisha ngam kwah ban pynpaw ia ka jingsngew jongnga. Ngi dei ban long kiba husiar bad u. Nga nang mut ba phin sa ioh rah ma phi ia ka Draupadi kaba nga da sngewtynnad eh. Hynrei haba u Vidura u la batai, ngi dei keiñ ban husiar haba ngi ia kren eiei shaphang kito ki khynnah ha khmat jong u. Mynta pat ngi dei ban leh noh. Phi iohi ba u Drupada mynta u la dei kthaw ia ki bad u lok ha ka shipa jong ki Pandava. U khun jong u, u Dhrishtadyumna u ia ryngkat hi bad ngi. U Drupada pat, um shym la klet bad shisien ka Hima jong u ka la kad arliang, bad ba la shah pyndem ha u nonghikai jong ngi u Drona. Mynta lei lei u la nang khelaiñ bad ka por kan ym slem ban ioh shim biang kito ki hima. Phi iohi u nonghikai jong ngi u la leh bakla da kaba pyllait im ia u. U Drupada un nym klet ba ngi la thom ia ka hima jong u shisien."

"Ki Pandava ruh ki la leit thom ia ka hima jong u," ong u Duryodhana.

“Hynrei mynta pat lah kylla lut. Ki iadei kthaw dei pyrsa pynban. Ngi keiñ ngi dei ki nongshun jong ki baroh arliang. Sa peit ho kin ym pynjem ia ngi.”

Te u Duryodhana u la shu pyrkhat bieit ba lada lah ban thong pisa ia u Drupada ban ai bih pyniap ne ban khlad lok na ki. Ha ka jingshisha u Dhritarashtra uba long u kpa ba jemnud ki khun u shu sngap ia kine ki jingai buit u Duryodhana bad katno eh kin trei kam. Ka jingeh ia u Dhritarashtra ka long ba u eid ia la ki khun, hynrei um lah pat ban isih ia ki khun u para. La tip shai ba u dei uba don bynta lang ha ki jingiasuh buit bad ki jingiarai ba sniew, hynrei um lah ban pyn trei kam ia ki jingmut ba bha jong u katba ki khun ki ia don kti lang. Da lade hi um don ka jingmut sniew, hynrei u la ia lympat khru shi khru bad kita pat ki jingsngewthuh ba bha jong u. Kat kiba kren ia u, u sngap ia ki khamtam lei lei haba u Drona, u Vidura bad u Bhishma ki ia lum ia u ban kren shaphang ki Pandava. Ha kaba khadduh u Bhishma u la ong, “Dei ki blei hi kiba la kyrkhu kyrdoh ia ki. Phi lah ban pynbeit ia ki jingbakla da kaba phah ia ki jingkyrkhu bad ki jingaisngewbha bad sa khot sngewbha keiñ ia kata ka pyrsa kurim kata ka iing bad kyrkhu ia ka. Ai kin pynkut noh ia kata ka jingpynryngkang par bad kin wan phai noh. Ai ia u Yudhistira kaei kaba dei hok ka jong u. Nga

te nga dei pyrsa ksiew lut ia ki. Nga tip ba phi iarap ia ka jingthmu ban ym pynwit ia phi. Hynrei katta tharai phi la sngewthuh ba kam long kaba suk ban pynduh pyndam ia ki kynja briew. Uba halor tam u iohi te...” Wat u Vidura ruh u kren sneng ha kajuh ka rukom. Hynrei uba kham ban ha kaba kren dei u Drona uba ong, “nga tip kaei ba u Arjun u lah ban leh. Nga tip bha ia u Drupada bad ka bor ba khie rasong, wat u khun jong u, um dei u riewshlur ba kai. Nga la iohi ia u, nga tip bha ia u. Mynta te ka kynhun ba don sha ka liang jong ki ka dei kaba ym lah ban pynpait pynpra da kaba suk. Bun kiwei ruh kin iasnoh ialade bad ki; wat u Krishna uba na Dwarka ruh la iohi ba u don bad ki. U Krishna un sa long u nongkyrshan bapawkhmat eh. Phin sa iohi bad to tip ba u Krishna u dei u jingthaw ba kynja blei. To wat kynmaw ia ki lait ki let ba la leit, kin ialam pynban iaphi sha ka jingjot.”

Kane ka jingai jingsneng kam da pynsngewtynnad eh ia ki Kauvara, bad u Karna u la maham, “wat sngap ia ki ktien Drona, wat la u la long u nonghikai jongngi. U lei lei um tip eiei ia ki jingpyniaid ia ka hima. U nang tang ha ki kam ialeh thma. U Bhishma bad u Vidura kiba don bad ngi ki dei ki briew jong ki Pandava. Kaba bha tam ia ngi ka long ban ialam ia ka kynhun shipai ban pyndep ia u Drupada, bad ryngkat bad u, ia ki

Pandava ruh. Ha ki kot bakhuid jong ngi la ong ba ka bor ba stad ka long tang ma ka ka lad ban pynduh lad ia ki jingma. Ngi dei ban leh kloï, shuwa ba u Drupada un nang ioh bor.”

Te ha kine ki jingiatania ba ia pyrshah kawei ia kawei u Dhritarashtra u la kulmar thlim, ynda la katto katne por, u sa khot ia u Vidura bad la hukum. “Khie leit sha Panchala. Ai ka kyrwoh khublei jong nga ia u Drupada. To khot ia u Yudhistira bad ki para ba kin wan bad kata ka tnga jong ki namar ba ngin ia pynbeit ia ka lawei jong ki ba ki lah ban iasuk bad ki parakha jong ki.

U Vidura te u la leit sha Panchala bad la rah ki jingai sngewbha ia u Syiem bad kiba ha iing ha sem. La pdiang burom bad la pynshong ia u ha ka khet ki nongwan jngoh. U la ai ki jingkhublei bad ki jingai sngewbha bad la khot sngewbha ia ki Pandava ban wan phai noh sha Hastinapura. Katba u dang sngap u Yudhistira u peit artad sha la ki para kiba ap ia ka rai jong u. Ki jingpyrkhat ba bun jait ha u Yudhistira ki ai jingartatien. Kumno ki lah ban shaniah biang ia la u Pasan ha Hastinapura uba ka jingtlot jong u dei ka jingieit palat ia ki khun runar jong u. U pyrkhat ba imat ki la pyndonkam ia u Vidura u bym tip eiei ban khroh ia ki sha ka jingriam. Wat la katta ruh la ong, “Phi

iohi mynta te ngi ia don ha ka jinglehsbun u kthaw jong ngi. Ngim lah ban leit khlem da ai jingbit ma u. Ngin ap beit ia ka rai jong u.” Tang iohi ia kane u Drupada u la pynphai ktien kylla,”Are, kumno nga lah ban ong ba phi dei ban leit ne ban ym leit. Phim dei tang ki briew shisngi hynrei ki pyrso kurim jong nga. Ngi te, ngi sngew ba ka dei ka burom tang ba phin don bad ngi. Hynrei u Pasan jong phi ruh u dawa ia phi.” U Vidura pat u la bteng biang u ong, “U hynmen jong nga u Dhritarashtra u la dei ban wan da lade keiñ hangne, hynrei phi la tip ia ka jinglong ka bor ka met jong u. U shu shaniah ha ka mon babha jong phi ba u lah ban pdiang bad iohi ia phi ban kyrkhu ia ka tnga jong phi baroh.” Kane ka la nang pynbaiong shuh shuh ia u Yudhistira uba mynta u la kut lad ba naei un ioh ia ka jingai buit. Tang u blei uba iohi ia kaba la dep mynta, bad ban wan ban ai buit ai lad ha kane ka shyngkhan khait. Ha kata ka por, u Krishna u don lang ha ka iing Syiem. U te u la tip ba ka nusip ki Pandava kan sa hap ha ki kti jong u. Ynda ki la wad buit pat na u, u ong, “Nga sngew ba phi dei ban leit sha Hastinapura, bad nga ruh ngan leit lang bad phi.”

Ynda ki la poi ha Hastinapura, u Pasan jong ki, u Dhritarashtra u la pdiang burom ha ka rukom kaba ishongkun ia la ki khun u para. Ynda la bun sngi

hadien kata, u la ong ha u Yudhistira, “Ngan sa pyniabynta ia kane ka Hima. Ka bynta jong phi kan long ka Khandavaprashtha. Nga kwah ia phi ba phin leit sah bad la ki para, kumjuh ka kmie jong phi bad ka tnga jong phi shata. Ki parakha jong phi kin synshar khadar hangne, bad phin ia im suk ha la ki Hima.”

Ki Pandava ki la ia mih nangta sha ka Ri thymmai bad la ialam da u Krishna. Ynda poi pat ki shem ba ka dei tang ka ri shyiap. La jar katta ruh ba la kumno kumno ki la ioh ia ka Ri la jong ban sah. Ki sa thew sa sieh pud la ka Hima, bad hadien ki la knia pynkhuid bad sa tei ia ki kut, ki jaka sah shipai bad da ka jingiarap u Krishna ki nong Dwarka (ba kim shaniah shuh ia ki nongtei ka Hastinapura). La tei ia ka nongbah ba itynnad kaba don lut ki jingitynnad haduh ki dieng ki siej, ki surok, ki iing paki dulan, ki dukan bah ba la die ki jingdie bym ju ioh koit shawei pat. Bun bah ki nongshong shnong bad nongkhaii na Hastinapura ki la wan iatuid ban sah hangta ha nongbah ba itynnad. Ia ka kyrteng la pynkylla noh sha ka Indraprashtha, namar ka iadei eh bad ka jingphieng itynnad ka nongbah ki blei.

Ynda haba la shong kun, shong khet ka Hima, la wan jngoh uwei u stad blei uba kyrteng u Narada.

Une u stad blei u iaaid na kawei ka muluk sha kawei pat ka muluk ki blei bad ki briew; uba da sngewtynnad ban iohi ka roi ka par jong ki bad ba u don kti lang ha kita ki kam ba u sngewtynnad eh. Bunsien u wan rah leit rah ia ki khubor barieh, na kawei ka jaka sha kawei pat, bad pynkhih pynshit ia ka jingiakop, ki jingbym iasngewthuh jingmut bad jingkhieh ia ksaid hapdeng kawei ka kynhun bad kawei pat. Wat la u sngewtynnad ia kine baroh namarba u dei u stad, u ju pyniasuk ia kine na ka bynta ka jingbha jong ki. Bun na ki jingiathuh khana kum u Harishchandra bad Viswamitra ki mih na ki jingkyllaiñ kren bad jingiatyrko nia ba la thaw da u Narada hi. Une u da kwah ban iohi da la ka khmat kumno ki Pandava ki la shong suk shongsaiñ ha Indraprashtha. Une u la batai bad sneng shibun kiei kiei ia u Yudhistira ia ki kam kum u Syiem bad kiei ki jingeh kiba lah ban mih na ka jingdon ki tnga ba ia poikha lang. U sneng ba ha ka por ba uwei u dang iashong, uwei pat um bit ban pynthut ne ban pyrkhath ruh. Ka bainong ha kaba pynkheñ ia kata ka long ka jingpynryngkang par Khatar snem. Ban pynshisha shuh shuh ia kane u la iathuh shaphang u Sunda bad u Upasunda, ki arngut ki ksuid shipara kiba ia synshar ia ka pyrthei bad ia ieid katta katta. Ynda ki la ia wan tuh ia kawei ka thei bhabriew ka bneng, ka Tilotama kaba ki ia ibha bad kwah

tang ialade haduh ba ki la kylla iashun bad ialeh haduh ban da iapyniäp uwei ia uwei pat.

La katta ba u Narada u la adong, pynban u Arjuna ha kawei ka sngi leit shur ha ka por ba u Yudhistira u dang don bad ka Draupadi wat la u wan shur makna na ka bynta kiwei pat ki kam hima sima, u Arjuna u la shah pynryngkang par Khatar snem, bad u pynlut ka por ha kaba sum ha ki wah ba kyntang. Ha kine ki jingiaid wir u Arjuna u iapoikha ruh bad ka Ulipi, ka khun Syiem na ka Hima ki bseiñ, bad hadien pat sa ia ka Subadhra, ka para u Krishna.

(6) Ka Nongbah Ba Iphieng

Ban pynsah kynmaw ia kane ka jingioh sah ha kane ka nongbah thymmai, u Yudhistira u la pynlong ia ka knia Rajasuya [Ka knia ba la pynlong da ki Syiem haba jop thma.] Napdeng kiba la khot sngewbha, u Krishna u dei uwei uba pawkhmat hangta ha Nongbah Indraprashtha. Baroh ki shuh ang bneng ia ka jingitynnad kata ka Nongbah thymmai jong ki Pandava. Ia kane la iaroh bad bishni da ki katto katne kumba ju long. Na kito kiba la pun bha ia ka jingbishni, dei u Duryodhana bad u mama jong u, u Sakuni kiba long kum ki

nongshah khot ba kyrpang kiba la ai da ka iing Syiem bad la pynbeit pynbiang kyrpang ia ki.

Ym tang katta, kito ki ba la shah khot sngewbha la phah ia ki bad ki jingai sngewbha bad ka burom hadien ba la dep ka khawai bah. U Duryodhana lei lei uba la sngewtynnad eh u la pynjlan ia ka jingsah bad sa leit phai sha Hastinapura bad u mama. Te katba u nang wan phai u la kren bynñiaw, "Peit katno ki Pandava ki im bha im miat. Kumno ki la leh ban pyniaid ban pynlong ia katei ka ri shyiap ha kaba la leh bad ai khnang ia ki."

"U blei u don bad ki." La ong u Sakuni, "artad ba ki la trei shitom shisha ban pynioh ia la ka roi ka par."

Kane ka jingong ka la pynsat ia u Duryodhana uba kylliang ktien,"Phim iohi ba baroh baroh ki kren bha ia ki bad ki sam ruh ka jingaisngewbha kiba pher ba pher."

"Mano bym iohi ia kata?" La kylli u Sakuni."Lada kumto te, la dep artad ia ngi," la kren duh lad u Duryodhana, "katba ki pat te ki bun ki lok bad kiba ia shah liang sha ki."

Kan pher aüu ia phi, ki la pynbha bad leh ia kiei kiei ha la jaka la jong."

"Phi te phim sngewthuh eiei," la ban ktien u Duryodhana. "Lynda pynkhylllem ia ki, ngan ym suk. Ka mynsiem jong nga kam ai thiah ban peit ia kito ki parakha ba ki shongsuk kumto."

"To keiñ noh. Ngim ia lah hi ban ia leh da ka thma. Nalor ba ki la don kiba ia shah liang, u Arjuna mynta lei lei u la don ka ryntieh Gandiva bad ka ryngkap bym lut shuh ki khnam."

"Hooïd, nga la tip shaphang kata. Kumno u ioh ia ka, ka long kaba sngew lehraiñ."

"Ym don eiei kaba sngewlehraiñ namar u la ioh ia ka kum ka jingai sngewbha u Agni. Ki Blei ki sngewtynnad bha ia u."

"Kumno? Pyrkhat jylliew bha."

"Ban pynsngewbha ia u Blei Agni, u la thang ia ka khlaw Khandava da ka bor maia - ka ban (astra). Nangta ma u hi bad u Krishna, uto uba la wan long briew, ki la ia leit ia beh ia ki sim ki doh sha khlaw bad ki la ingkhong khait. La ong ba u blei Ding u ju sngewtynnad ban bam ki khleiñ jong ki kynja mrad. Na kane ka daw, ia u Arjuna la ai sngewbha da ka ryntieh Gandiva, bad kane ka la pynlong ia u Arjuna u bym lah pynliem. Phin ym

lah ban ia leh bad ki namar shisien phi mut ban pyndep ia ki ha ka ding hynrei phim shim la lah. Kam bha ba phin leit shur than shajan jong ki. Ki shong ha la ki jong ki Hima bad phi ruh wat pyrkhath shuh ia ki."

"Hynrei phim shym kwah ban pyrkhath lem ia ki jingsngew kordit jong nga. Phim iohi ba ki pyni sarong ia ki jingkhleiñ bad ka spah ban pyni khyllaw ia nga? Ki ia rkhië te da kaba ieng ter ter para ma ki ban rkhië beïñ ia ngi?"

"Are, hynrei nga iohi ba ki ia burom bha ia nga, kumno kin rkhië beïñ ia phi?"

"Em, em, ki leh khnang tang ha khmat ha khmat haba paw."

"Kumno? Mynno?"

"Ha kato ka kamra bah jong ki."

U Sakuni u kwah noh mynta ban pynklet bad ong, "Ade shisha ka jingiphuh bad jingeh kato ka jingtei ki briew. Kato ruh ka dei ka jingai sngewbha u nongtei ba kynja blei, u Maya uba la ioh pyllait na kato ka ding ha khlaw Khanvada."

“Da kumta te imat baroh ki jingioh babha jong ki ka wan na kato ka ding ha khlaw?” La kren bynñiaw u Duryodhana. “Dei ma ngi kiba dei ban don kum kato ka iing, ka kamra bah ban pynlong jingialang, ym dei ma ki, namar ka Hastinapura ka kham rim ban ia ka Indraprashtha. Ade ka jingnang iashna te mo!” U la sdang pynkynmaw biang ia kito ki jingtei baitynnad. Hynrei u kyndit bynriew, “Hooïd, ka don kawei kaba kum ka pung kaba don ki syntiew podum (lotus) kiba puh kum kawei ka lynti iaïd hi. Nga la ngam ha ka bad rah ia ki jaiñ hynrei dei pynban ka lynti phyrnai ba la ai rong bad dro kumta. Ki ia rkhe ia nga ba nga bakla. Ynda nga la iaïd sa khyndiat don sa kawei pat ka lynti iaïd kum kata. Nga la iaïd la ka iaïd, hynrei ki jaiñ jong nga pat ki la jhieh. Nga hap ban kyliang jaiñ bad da shisha ki ia rkhe bad rkhe kai khamtam uto lei lei u masiprut- u Bhima...”

“Keiñ noh ngam tharai ki shna khnang ia kata ban ioh rkhe ia phi.”

“Em sngap shuh, don kawei ka jingkhang ba plie, nga leit beit beit ban rung, hynrei dei pynban ka kynroh. Ha kawei pat ka jingkhang ba plie, nga mut kata dei hi tang ka kynroh, nga iohi ia u tiewkulab baitynnad katta katta, hynrei dei pat tang ka jingdro dur, Imat ki shu ia bud ia nga kat

sha ba leit ban ioh rkhe tohhoh ha kita ki jingshem jong nga. Wat ka Draupadi kato ka briew kaba jakhlia ka ia kmen lang. Ha kawei ka sngi ngan sa rkhe kylla ma nga ia ka, phin sa iohi.”

Ynda u Sakuni u la ngiah ia kajuh shi kajuh u la ong, “Wat pyrkhath ban iaïeh bad ki. Dei ban don kiwei pat ki lad ban ai jingsneng ia ki.” Hangta u la pyrkhath bad u la ong, “Balei phim ia kop ban iaïeh kai noh da u sbai. To wat tieng, ngan iarap ia phi ban pyndep ia ki tang da kane ka rukom lehkai iaithong, da ki sbai. Nga tip bha ia ka jinglong u Yudhistira uba ym ju kyntait ia ki jingiaïehkai bad uba beit tam na ki nongiaïehkai sbai.” Kane ka jingai jingmut ka la pynsngewtynnad ia u Duryodhana uba ong, “Phi dei ban iarap ia nga. Ia kren maphi ia u Syiem bad ong ia ki ban khot sngewbha ia u Yudhistira sha kata ka jingiaïehkai. Nga te ngam nud ban kren ia u tymmen shaphang kane.”

Katba ha Indraprashtha pat ia u Yudhistira la wan jngoh da uto u stad, u Vyasa uba la wan khnang ban kyrkhu kyrdoh ia u hadien ba u la pyndep ia ka knia Rajasuya hynrei shuwa ban leit noh u la maham ia u Yudhistira, kaba la pynlong ia u ban ym suk shuh. Kata ka jingmaham ka long, “Nga la iohi ia ki dak ki shin ba shynna bha. Ki khadlai snem ban wan, kin long ki snem ba eh

tam iaphi. Ki jingleh jingkam kin long kiba eh ban ialeh ban kynthup bad kin pynmih bun ki jingeh. Ha kaba kut kata ka khadlai snem, ia ka jait bynriew ka Kshatriya baroh yn sa pyndem, bad phi keiñ phin long u atiar kata ka jingpynjot.”

Ynda la leit noh u Vyasa, u la pyrkhath sngewsih bun sngi bad u la kren kut lad, “Kumno ngi lah ban pakhang ia kata kaba la thoh hi. Ngan buh kane ka jingsmai, na ka bynta khadlai snem. “Ngan ym pynmih kawei ruh ka ktien khor iano iano ruh, lada ia u Syiem ne u paidkar. Ki ktien khor bad ki jingsaitlah ki long kita ki jingsniew ka pyrthei. Ngan ialeh ban lait na kine, bad tang kumta tharai nga lah ban pynluiñ ia ki syrti ka nusip basniew.”

Ynda ki la poi ha Hastinapura, khlem da pynlut por u Sakuni u la ia kren bad u Dhritarashtra. U la batai lut ia ki jingleh jingkam ha ka Rajasuya bad jingdon ki riewdonburom baroh, bad u la ong, “La pdiang sngewbha bad la ai burom kaba pura ia u khun jong phi u Duryodhana hynrei nga te nga suba ba um isuk te phi na kane ka daw u i dap da ka jingsngewkhia sngewblaw bad namar kane um treh bam treh dih shuh. Don eiei ha ka jingmut jong u, ngi dei ban wad ia ka daw.” Kane ka la pynkyndit ia u Dhritarashtra bad mar kumta u la

phah khot ia la u khun, u Duryodhana bad kylli. “Nga iohsngew ba phi la raikhoh, ka jingsngewsih aiu kaba teh iaphi. Ong iathuh kaei kata. Ngin sa pynsngewbha biang iaphi.” Hangta u Duryodhana u la batai kita ki jingphieng, kita ki jingiohi ba u la iohi ha ri ki Pandava bad u pynkut bad ong, “Ki dei ki nongshun jong ngi kiba phi dei ban tip ha kaba nyngkong eh.”

“Em, em.” La ong u tymmen, “Ngam lah ban pyniapher hapdeng jong phi bad ki Pandava.”

“Kata ka lah ban long, hynrei nga pat nga don la ka jong ka seng pyrkhath (Philosophy). Ba ki dei ki nongshun jong ngi, nga la pule ha ki jingthoh ba uto u bym sngew dukha ha ka jingkiew jingroi ki nongshun jong u, u long kum kato ka dur dew byrtha ka bym don jingsngew. Ka jingpihuiñ ka dei ka jingsngew ba shong tynrai ha u briew. Ka dei ka kamram jong ngi ban iakob bad ka jingstad, jingphieng ka Hima jong ki, bad khñiot pynduk suki suki ia ki.”

Wat la u iakhing bad la u khun, pynban ha kaba khatduh u Dhritarashtra u la noh ha ka mon jong u khun. Ynda u la iohsngew lei lei shaphang kata ka kamra ba la shna da ki marbul ha Indraprashtha, u la rai ban tei kawei kaba kum

kata ia u Duryodhana kloi lan katba lah. Hangta u la phah khot ia u Myntri, "Ai ba shi million ngut ki briew kin tei kum kata ka kamra ba la shna da ki marbul, nga kwah noh kloi kloi ba kan ieng iphieng shreng kumba shu leh jadu. Kane ka kamra bah kan heh kat ka pung Manasarowar kaba nga ju iohsngew kata haduh ba uba ieng ha bakut jong ka, un ym iohi shuh ia uwei pat. Ia kane dei ban kyrshan da ki hajar tylli ki risot marbul. Ia ka sad dei ban pyndait da ki maw kordor kiba phyrnai, kum ki khlur. U khun Syiem, u la batai lut ia nga baroh ia kaba u la iohi. Dei ban pyndait da ka ksiar bad kito ki læiphew jait ki mawlynnai. To peit bha ba ym dei ban thylli tang shi kti ruh ka jaka. Kynmaw ruh ban shna ka pung ba don ki syntiew podum kaba yn pynbiang ia ki briew ban ioh iuh hangta. Ia ka madan pat dei ban pynphyrnai itynnad haduh ba ki briew ki dei ban da rah la ki jaiñ ha ka por ba ki iaaid. Ai ban pyndonkam shi million ngut ki briew." Ynda haba kata ka kamra bah ka la dep u la phah ia u Vidura sha Indraprashtha ban khot sngewbha ia ki Pandava kumba la kwah u Duryodhana.

Ka jingpoi u Vidura ha Indraprashtha ka la pynkyndit ia u Yudhisthira da ka jingkmén. Ynda u la shong jah thait katto katne, u Vidura u sa ong, "U Syiem Dhritarashtra u khot sngewbha ban

leit peit ia ka kamra bah bathymmai kaba u ai kyrteng "ka iing Syiem ba lah ban iohi lyngba"(Crystal Palace). U la khot sngewbha ruh ia ki khun Syiem kiba u ithuh. U kwah iaphi ba phin wan kloi bad la ki para ban wan ialam ia ka kmie bad ka Panchali (kawei pat ka kyrteng jong ka Draupadi). To sah hangtei bad leh kmen bad ban pynbyrngia ialade da ka jingialehkai sbai (game of dices) ha kata ka kamra bah ba itynnad." Hadien kane u Vidura pat u la kren sa bad ki jingsngew ba u don na lade ruh. U sa batai ruh ia ki daw kumno la shna ia kata ka kamra bah. Nga la pyrshang ban pynkren, hynrei um sngap bad u la shu shah shkor tang ha ki jingkwah u khun. Te lada phim sngewkwah ban leit ruh ngan leit beit ban iathuh kumta, nga lei lei ba dei tang u nonglamktien.

Kane ka la pynlong ia u Yudhisthira ban pyrkhath ba imat ka dei kaba la thoh hi, "Hynrei" u sa ong pat, "Ka khalai ka long kawei na ki kam awria kaba iatan sha ki jingkthang bad jingia khing. Balei te ngin ialeh ia kata ka jingialehkai basniew. Ngi tip lypa shano kan ialam iangi. U Vidura u shu sngap la ka sngap tang ba iai ban, "Ko ki Syiem, to leh kaei ba phi pyrkhath kaba bha eh na ka bynta jongphi." U Yudhisthira pat u la ong biang, "Haba u Dhritarashtra u hukum, kumno keiñ ngan

kyntait. Ka long pyrshah ka kheĩn ka diah bad ka dustur ka rukom ki Kshatriya ban kyntait haba la khot ban ĩalehkai. Ngan leit!”.

Tang shu poi ha Hastinapura ki Pandava ki leit sha man uwei pa uwei ki bahaĩng da kaba sdang na u Dhritarashtra bad sa khublei ĩa ki. Hangta sa ĩalam bad pyni ĩa ki kamra jong ki ha kaba la ai bam ai dih bad phah tem ki sur babang ban kynoi thiah ĩa ki. Ki kyndit mynstep bad la ki myllung kiba rwai bad tem la ki jingtem. Ynda ki la kilan met bad shongthait, ki sa sum, sa phong ki jaiĩ thymmai bad ki sa duwai. Ki sleh da ki um dieng sandal bad ki jingiwbihi, bad ki mih noh artad ban leit sha ka kamra bah.